

3 2.31

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం

గ్రంథాలయం నామోడు నంబర్...

హదర

10/7/90

సామెతలు

భౌతిక సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపకులు : విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 13

రాజమహేంద్రవరము 16-8-1990, 1-9-1990

సంచికలు 20, 21

—* ఈ సంచికలో *—

1. తాళపత్రాలలో జీవిస్తున్న వెలుగుచూడని తెలుగు సేత
“కృష్ణకర్ణామృతం” 1- 8
2. ప్రాచీన సాహిత్యము :-
రామరాజభూషణుడు - ఒక సామాన్య పరిచయం 4- 5
3. ఆడవి [కవిత] 6
4. సాధాగ్యగారి “సింహావలోకనం” [గ్రంథ విమర్శ] 7
5. భరతమూత [కవిత] 7
6. మహాకవి శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరులు 8-11
7. ప్రసిద్ధ ద్రావిడభాషల్లో తదృశాలు - ధ్వనిసూత్రాలు 11-12
8. వేమన కబీరుల భావసామ్యాలు 12-16
9. నన్నయభట్టారకుని “భారత సూక్తిరత్నములు” 17

రాబోవుసంచికలో:- 1) భాగ్యవగ్గ శరీత్రకు కమనీయ ప్రణయరూపకల్పన భాగమతి 2) పోతన తక్కితత్వము-పరిశీలన మొ॥
1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును

విడి ప్రతి 0-80 పై.

8 మాసములకు రు. 8-50

వంపత్పర చందా రు. 12-00

— సంపాదకుని మాట —

సాహిత్యం సమాజానికి ప్రాణం వంటిది. ఉత్తమ సాహిత్యం సమకాలీన జీవన విధానానికి ప్రతీకగా నిలుస్తుంది. కాలానుగుణంగా సాహిత్య ప్రక్రియలలో మార్పు లెన్ని వచ్చినా ప్రతీ దానికి ఏదో ఒక ఆధారం ఉంటూనే ఉంటుంది. సాహిత్యసృష్టి చేసేవారెంత ముఖ్యమో దాని ప్రోత్సాహకులు కూడా అంతే ముఖ్యులు. రాజులు, రాజ్యాలు పోయినా సాహిత్య బంధువులకు ఇంకా పూర్తిగా కలుపు రాలేదు. అట్టడుగు చీకట్లోనుంచి, ఆకలిలోనుంచి, రాగద్వేషాల నుంచి, సుఖదుఃఖాలలోనుంచి, తుదకు బాధలలోనుంచి కూడా సాహిత్యం ఆవిర్భవిస్తూనే ఉంటుంది. అన్నం లేకపోయినా చేతిలో ఉన్న కొద్ది పైసలతో మంచి పుస్తకం కొనాలనుకునేవాళ్ళు తమ ప్రాథమిక సృజించినా, లేదనకుండా సాహిత్య సృష్టికి ప్రోత్సాహమిచ్చి ధన్యతనొందినవాళ్ళు కూడా మనకి ఉన్నారు.

అలాంటి మహానుభావుల్ని స్మరిస్తూ మంచిదనుకున్న చిన్నపత్రిక నైనా కలకాలం జీవింపజేయాలనే తపన చూపుతున్న సహృదయులందరికీ సహస్రవందనాలు అర్పించుకొంటున్నాము.

— సంపాదకుడు

❀ గ మ ని క ❀

అన్నింటి ధరలు ఆకాశాన్నంటుతున్న ఈ రోజుల్లో పత్రికానిర్వహణ ఎంత కష్టమో ఎవరికీ తెలియందికాదు. అందువల్ల 1-1-1991 నుంచి సమాలోచన సంవత్సర చందా 20 రూపాయలు. విడి ప్రతి పెల 2 రూపాయలు. సహృదయులైన పాఠకులందరూ సహకరించకోరిక.

తెలుగు విప్లవిద్యార్థియ్యం

గ్రంథాలయం నా మేడ నంబర్...
హైదరాబాద్.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామకృష్ణ
Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

1. తాళపత్రాలలో జీవిస్తున్న వెలుగు చూడని తెలుగుసేత కృష్ణ కర్ణామృతం

—శ్రీ వైద్యం వేంకటేశ్వరాచార్యులు

శ్రీకృష్ణకర్ణామృతాన్ని రీలాకుకుడు సంస్కృతంలో రచించినాడు. సుప్రసిద్ధమైన 'చింతామణి' నాటకంలోని విలసితమగు మాట్లాడెందిన తర్వాత రీలాకుకుడుగా వ్యవహరించబడి శ్రీకృష్ణ కర్ణామృతాన్ని రచించినాడని ప్రతీతి. రీలాకుకుడి కాలం విషయంలో వందేకులండు అభిప్రాయ భేదాలున్నాయి. అయితే అతడు 15 వ శతాబ్దానికి ఈ పరివాదు మాత్రం కాదని వందేకులందరూ ఒప్పుకుంటున్నారు. రీలాకుకుడు తెలుగు వాడని పలువురు పరిశోధకులు అంగీకరిస్తున్నారు. వనవీరచోడుడు కృష్ణకర్ణామృతం శ్రీకృష్ణకర్ణామృతంలో శృంగార రసాత్మకంగా భక్తిభావభరితంగా వర్ణించబడినవి. యావద్భారతంలోనూ ప్రాశస్త్యప్రాచుర్యాలను పొందిన హృద్యమైన కావ్యం శ్రీకృష్ణకర్ణామృతం.

శ్రీకృష్ణకర్ణామృతాన్ని తెలిగించిన మొదటికవి వెంగళూరి వెంగయమాత్యుడు. (18 వ శతాబ్దం). ఈతెలుగుసేత ముద్రితమై వెలుగులోకి వచ్చింది కూడ. వెంగళూరి వారి తెలుగుసేత మూడు అగ్రాసాంబో కర్పూర,

మతేత, ఉత్పలమాల, చంపకమాల వద్యాంబలో సాగినది. వెంగళూరివారి ఆంధ్రీకృత వద్యాలను 17వ శతాబ్దం ఉత్తరార్ధంలో ఉండిన మహిమయ్యారి వేంకటకృష్ణుడు ప్రౌఢమైన వచనకావ్యంగా సంతరించినాడు (చూడు: దక్షిణదేశీయాంధ్ర వాఙ్మయము - కర్త : విరుదవోలు వేంకటరావు).

శ్రీకృష్ణకర్ణామృతానికిగల మరొక తెనుగు సేత అమూల్యం వ్యక్తంగా తాళపత్ర - కాగిత లిఖితప్రతులలో జీవిస్తూ అముద్రితంగాఉంది. దానికర్త పురుషోత్తమకవి. పురుషోత్తమకవినిగురించి అతడి తెనుగుసేత కృష్ణకర్ణామృతాన్ని గురించి కవి చరిత్రకారులు, వాఙ్మయ చరిత్రకారులు ఇది పరకెవ్వరూ తెలువలేదు. మరుగుపడిన పురుషోత్తమకవినిగురించి అతడి తెనుగుసేత కృష్ణకర్ణామృతాన్ని గురించి సంక్షిప్తంగా తెలియజేయుటమే ప్రస్తుత వ్యాస ముఖ్యోద్దేశ్యం.

కవివంశాధికం : పురుషోత్తమకవి వద్ద నాయక ముఖాదు, దరచేవతిరావు వంటి యుడు. ఈకవి వంశవృక్ష మిట్లున్నది -

గురువారాయడు
తార్య - కృష్ణమ్మ
లింగనవీరుడు
తార్య - చంద్రమ్మ
మాదన్న
తార్య - ఐచ్చమ్మ
(పేరు తెలియదు)
తార్య - అప్పాంబ
పురుషోత్తమ కవి
(కృష్ణకర్ణామృత ఆంధ్రీకరణకర్త)

పై వంశవృక్షంలో గురువారాయని తార్యయగు కృష్ణమ్మ బోయినవల్ల వేంకటాచిరుని కూతురు. గురువారాయడు పురుషోత్తమకవి తాతకు తాత. పురుషోత్తమకవి తండ్రిపేరు తెలియటంలేదు, అయితే పురుషోత్తమకవి తన తండ్రిని దామోదరభక్తునిగా చండదార్మికునిగా దీమంతునిగా పేర్కొన్నాడు. పురుషోత్తమకవి తల్లి పేరు అప్పాంబ.

గురువు : అబోంబి నీతాదివతియగు వరాంకుళయశీంద్రులవారు పురుషోత్తమకవికి గురువయ్యారు.

పైన పేర్కొన్న వంశం మరియు గురువు వివరాలు పురుషోత్తమకవి తన కృష్ణకర్ణామృతం తెనుగునేత అవతారిక వల్ల తెలిసినాడు.

కవి కాలం : కొందరు కవులు తమ కృతిరచనా కాలాన్ని తమ గ్రంథాలలో పేర్కొందురు. పురుషోత్తమకవి అలా చేయక పోవటంచే ఇతరత్రాణాభిప్రాయాలను కవి కాలాన్ని నిర్ణయించవలసి ఉన్నది. అనలోని పీఠాడివరులుగా వివిధకాలాలలో వరాంకుశయశీలర నామక మూవురున్నారు. వారిలో పురుషోత్తమకవి ఎవరికి కిన్యదో నిర్ణయిస్తే పురుషోత్తమకవి కాలం తెలుస్తుంది. పురుషోత్తమకవి తాతకు తాతఅయిన గురువారాయని భార్య బోయినవల్లి వేంకట విజుని కూతురు. బోయినవల్లి వారి వంశంలో కుమారవేంకట వతిరాయల కాలం 17 వ శతాబ్దం మధ్య భాగం. గురువారాయని భార్యయిన కృష్ణమ్మకు - తండ్రియగు వేంకటవిజుని, కుమార వేంకట విజుని ఎన్నితరములు పూర్వదో తెలిస్తే స్థూలముగా పురుషోత్తమకవి కాలాన్ని నిర్ణయించవచ్చును. ఈ కవి కృష్ణకర్ణామృతం తెనుగునేతకు లభిస్తున్న రిభిక ప్రతులనుబట్టి ఇతడు 18 వ శతాబ్దానికి ఈవరినాడు జాదవి తెలుస్తున్నది. సరియైన ఆధారాలు లభించేవరకు ఇతడు 17 వ శతాబ్దంనాడో 18 వ శతాబ్దంనాడో అని నిశ్చయించి భావించటం సమర్థమం.

కవి స్వస్థలు : వనవతి వసుపానగల (నేటి మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలోగల) పానుగంటి దుర్గాధిపతులకు బోయినవల్లి వంశీయులకు పురుషోత్తమకవి పూర్వీకులకు దగ్గరి ముదిరికం కలదు. ఇంతకు మినహా ప్రస్తుతానికి పురుషోత్తమకవి స్వస్థలాన్ని నిర్ణయించే ఆధారాలు లభించలేదు.

పానుగంటి దుర్గాధిపతియగు బోయినవల్లి ఈనూడ వేంకటవతిరాయలు (17వ శతాబ్దం మధ్యభాగం) 'ద్రావదీకల్యాణం' అనే శ్రుతి

రాన్ని రచించినాడు (అమృదికం - తాళవ్రత, వ్రతి, నెం : 475 - ఓరియంటల్ లైబ్రరీ - హైదరాబాదు). అతడి గురువును బోరవెల్లి వృసింహకవి (తరిగొవ్వల మల్లన్న మనుమనికి. మనుమడు) అనిపించుటలో వెలసిన వృసింహస్వామికి అంకితంగా 'పావర్తకాభ్యాసకు' అనే శాస్త్రాన్ని రచించినట్లు శ్రీ దడియారం రామకృష్ణకర్ణాధ్యాయుని తెలియజేసినాడు. ఈ రెండు గ్రంథాలలో బోయినవల్లి వారి వంశాది వివరాలు సరిగ్గాబడినవి. బోయినవల్లి వారు పురుషోత్తమకవి పూర్వీకులకు చెల్లుకున్నారు. కనుక పురుషోత్తమకవి పూర్వీకుల స్వస్థలాన్ని గురించి ఆ గ్రంథాలలోని వంశాక్షరంలో ఏమైనా ప్రస్తావించబడిన దేమో గమనించు కుళయరగు సరికొరకులకు కొంతగా ఉపయోగంగా ఉంటుందని మేము అంటున్నాము.

ప్రస్తుతానికి పురుషోత్తమకవిని గురించి తెలిసిన సమాచారమింతే. ఇక అతడి తండ్రిగనే కృష్ణకర్ణామృతాన్ని గురించి తెలుసుకుందాం.

రిభిక ప్రతులవివరాలు : పురుషోత్తమకవి ఆంధ్రీకృత కృష్ణకర్ణామృతానికి తెలిసిన వంశలో మూడు రిభిక ప్రతులున్నాయి. వాటి వివరాలివి.

(1) శ్రీ వేంకటేశ్వర ఓరియంటల్ లైబ్రరీ ఇన్ స్టిట్యూట్ - తిరువతి - తెలంగాణలో నెం : 7833 గల తాళవ్రతప్రతి. సమగ్రము. (ఈ వివరాలు ఈ గ్రంథాలయం వారు 1958 లో ప్రచురించిన An Alphabetical Index of Sanscrit, Telugu & Tamil Manuscripts నుండి గ్రహించబడినవి.)

(2) గవర్నమెంటు ఓరియంటల్ లైబ్రరీ - మద్రాసులో R. 110. 2733 గల తాళవ్రత రిభికప్రతి. సమగ్రము. వ్రాత చక్కమిది కాదు. చివర్లు

లేవు. కైదిరియము లేదు. గ్రంథపాతములు లేవు. ఈ రిభిక ప్రతిమాత్రమే కా.క. 1758 (క్రి.శ. 1783) లో వ్రాయబడినది. (ఈ వివరాలు ఈ గ్రంథాలయంనాడు 1941 లో ప్రచురించిన డిస్కరిప్టివ్ కేటలాగునుండి గ్రహించబడినవి.)

(3) ఈ శాస్త్రమునకు వెంకట తాళవ్రత ప్రతి ఇంకొక ప్రాణగల కాటాకులు 45. వ్రతి వ్రతం దాదాపు 45½ పెం. మీ. య పొడవు 3½ పెం. మీ. య వెడల్పు కలిగి ఉన్నది. ప్రతి. అకులో ఇరువైపుల కలిపి 15 లేక 18 వంతులు వ్రాయబడినవి. వ్రాత స్పష్టము. వ్రతి సమగ్రమే అయినా అక్కడక్కడా కైదిరియం కలదు, ఈ ప్రతిలో రీతాకుకుడి సంస్కృతముల క్లోకం. దానికర్తాత్మ వెంకటేశ్వరవారి ఆంధ్రానువాదపద్యం - దాని తర్వాత : పురుషోత్తమకవి ఆంధ్రానువాద పద్యం - అలా ముగిసగా వ్రాయబడినవి. ప్రస్తుత వ్యాసరచనకు ప్రేరకమూ అభాసమూ అయిన ప్రతి ఇది.

పురుషోత్తమకవి ఆంధ్రీకృత కృష్ణకర్ణామృతం : వెంకటాద్రి వెంగన్న కష్టకర్ణామృతాన్ని సుప్రసిద్ధ వృత్తంలో ఆంధ్రీకరించగా - పురుషోత్తమకవి కేవలం కందనద్యాలలోనే ఆంధ్రీకరించినాడు. ఆంధ్రీకరణ పద్యాలు మూడువందలకుపైగా ఉన్నాయి. అవి మూడు అశ్వాసాలలో చెప్పబడినవి.

రీతాకుకుడి క్లోకాలు వాటికి పురుషోత్తమకవి అనువాద పద్యాలు ముచ్చటకుకొన్ని - శ్లో. రింతామణిరయకు మోచుగిరియమర్కె శివగురువు. తగివాన్ కిమింభమోయి యత్పాదకల్పకరు వల్లవ తేజోమ

రీతాన్వయంవర రసం లభతే జయశ్రీ. అనే మొదటి క్లోకానికి తెనుగునేత ఇట్లు కలదు.

శ్లో. శ్రీ ముచ్చర్ణాంకుని మి

అమాత పోచుగిరిమునుకుడగు. గురుకుల త

(తరువాయి 6వ పేజీలో)

ప్రాచీన సాహిత్యామృతం

ఉద్దేశం :-

విన్న లేవిదే నేదూ, నేడు లేవిదే రేపూ ఉండవు. నేటివారు విన్నటిని గురించి తెలిసినవాళ్ళద్వారా తెలుసుకోవడం అవసరం. తరాలు మారిపోతూ ఉంటాయి, కనుక ఇది తప్పనిసరి.

అయితే ఒక్కోమారు చెప్పేవారే కరువైపోతారు. ఒకవేళ చెప్పేవారు కనిపించినా, వారు చెప్పేది అర్థంకాకపోవచ్చు. మనం చెప్పేవన్నీ అందరికీ అర్థమవుతాయనుకుంటే మనం కొత్తగా చెప్పనక్కర్లేదు. అన్నీ ఇదివరకు చెప్పేసినవే! కనక మళ్ళీ కొత్త పద్ధతిలో కొత్త తరానికి చెప్పవలసివస్తోంది.

ఈ దృష్టితోనే వారు తెలిసిన విన్నటి సాహిత్యం గురించి కొన్ని వ్యాసాల్లో చెప్పదలిచాను. 'ఇవన్నీ మాకు తెలిసినవే' అనుకునేవారికోసం కాకుండా, కొత్తగా నేర్చుకునేవారికోసం ఈ ఓనమాలు. ఈవేళ ప్రాచీన సాహిత్యం గురించి అధ్యయనం చేయవలసిన అవసరాన్ని మళ్ళీ యూవివర్సిటీలు గుర్తిస్తున్నాయి. విద్యార్థులు, సాహిత్యం చదవనివారు కూడా పరీక్షార్థులుగా సాహిత్యాన్ని చదవాల్సివస్తోంది. పబ్లిక్ సర్వీసు కమీషను అలాంటి అవసరాన్ని కల్పించినందు కదినందించాలి. చాలామంది వస్తుంటారు మాకు పఠనీయ సామగ్రి కావాలంటూ ఆటావకు. ఏం చెప్పాలి? చెప్పినా, ఆ గ్రంథాలు లభిస్తాయా? ఈ పరిస్థితిని దృష్టిలో ఉంచుకుని, పాఠవిషయాల్లో ఈ 'ప్రాచీన సాహిత్యామృతం' శీర్షికతో 'నమాలోచన' ద్వారా దారావాహికగా సమర్పించదలిచాను. అదీ సంగ్రహంగానే! —మి. రా.

2. రామరాజభూషణుడు : ఒక సామాన్య పరిచయం

—డాక్టర్ మిరియాల రామకృష్ణ

రామరాజభూషణుడు అద్వితీయమైన సాహిత్యకల్పింగల మహాకవి. అడుగడుగునా రెండేసి అర్థాంతో వ్యంగ్యాన్ని సాధించి, వసుచరిత్రలోని ప్రతిపద్యాన్నీ చమత్కారంతో కబ్బళింపుతో ముం చెత్తివేశాడు. తెలుగులో కవిత్వం అల్లడానికి ఒక్క వసుచరిత్రను చదివితే చాలును.

రామరాజభూషణుడినే 'భట్టుమూర్తి' అంటారు. అలియ రామరాజ ఆస్థానానికి అలంకారంగా భాసించిన ఈ భట్టుమూర్తి. రామరాజభూషణు డేనేది సార్థక విరువమై పోయింది, భట్టుమూర్తి

మాడుకృతుల్ని రచించాడు. వాటిలో మొదటిది కావ్యాలంకార సంగ్రహము. ఇది అలంకారకాస్త్రగ్రంథం. రెండోది వసుచరిత్రము. ఇది రసవంతమైన ప్రబంధం. మూడోది హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానం. ఇది ద్వ్యర్థికావ్యం. హరిశ్చంద్రుడి కథనీ, నలండి కథనీ వోడించి, ఒకే పద్యంలో రెండేసి అర్థాలువచ్చేలా రచించాడు. అందుకే ద్వి+అర్థి = ద్వ్యర్థి అయింది.

వందమందికి ఒకేసారి పద్యాలు చెప్పడం, గంటకు నూరుగ్రంథాలను రచించడం వంటి సాహిత్యపుగారడీ వసు

శెన్నింటినో ముసాయాసంగానే చేయగలనని రామరాజభూషణుడు స్వయంగానే చెప్పకొన్నాడు. పాండిత్యమూ మేధాకీ కలిస్తేగాని ఇలాంటి మహాకవి శ్రుట్టడని నిస్సందేహంగా చెప్పకోవచ్చును.

మనుచరిత్ర రచించి, రాయలవారి సన్మానాలను పొందిన పెద్దనతో పోటీ పడినందువల్లనే రామరాజభూషణుడు వసుచరిత్రను రచించి ఉంటాడని విమర్శకుల అభిప్రాయం. కానీ వసుచరిత్ర రచన పూర్తికాకుండగానే, రాయలు మరణించడం వల్లనూ, అలియ రామరాజ కూడా దివంగతుడైనందువల్లనూ, తన కావ్యాన్ని రామరాజ భూషణుడు తిరుమల రాయల కంఠితం చేశాడు.

మనుచరిత్రలో పెద్దన సాధింపలేక పోయిన పద్యైక్యాన్ని రామరాజభూష

ణుడు వసుచరిత్రలో సాధింపగలిగాడు. వసుచరిత్రలో నాయకుడు వసురాజు. నాయక పేరు గిరిక. మొదటినుంచి చివరి దాకా గిరికా వసురాజుల ప్రణయమే వసుచరిత్రలోని కథావస్తువు.

మనుచరిత్రలో పెద్దన సాధింపలేక పోయిన మహాకావ్య లక్షణాలనన్నింటినీ రామరాజభూషణుడు వసుచరిత్రలో సాధించగలిగాడు.

వ = వసురాజయొక్క; సుచరిత్ర = మంచికథ అని కూడా వసుచరిత్రకు చక్కని అర్థం చెప్పవచ్చు. మనుచరిత్ర కిట్టి చమత్కారార్థం లేదు.

రామరాజభూషణుడు భారవి, మాఘుడు, శ్రీహర్షుడు మొదలయిన మహాకవుల కోవకు చెందుతాడు. ఇతనికి రసం మీద కన్నా అలంకారం మీదనే చూపే మృగ అని కొందరింటారు. 'కబ్బక క్తి మూలధ్వని' రామరాజ భూషణునకు చాలా ఇష్టం. ఆయన పద్యాలన్నీ అలాంటి 'ధ్వని'కి ఉదాహరణలుగానే భాసిస్తాయి. ప్రతిపద్యాన్నీ ఆవిధంగా రచించిన మరొకవి మన తెలుగుభాషలో మరొక డెవరూ లేడు.

భట్టమూర్తి గొప్ప సంగీతవిద్యావికారదుడు. తన వసుచరిత్రలో నాయకయగు గిరిక వీణవాయించు ఘట్టంలో ఈ విషయం బాగా స్పష్టమవుతుంది. అంతే గాదు; వసుచరిత్రలోని పద్యాలన్నీ వీణమీద స్వరం కట్టి పాడటానికి వీలుగా రచింపబడ్డాయి. ఆ పద్యాలు అద్భుతమైన లయతాళంతో సాగిపోతాయి.

మనుచరిత్రలో పెద్దన చూపలేక పోయిన నాటకీయ కల్పాన్ని రామరాజ భూషణుడు వసుచరిత్రలో ప్రదర్శించాడు. నాటకంలో నాందీ క్లోకంలో

కథానూచన ఉంటుంది. అలాగే వసుచరిత్రలో మొదటిపద్యమైన 'క్రిభాపుత్రి వివాహ వేళ' అనే పద్యంలో 'గిరికా వివాహం' నూచింపబడింది. పాత్ర ప్రవేశాదులను నాటకంలోలాగే భట్టుమూర్తి వసుచరిత్రలో నిర్వహించాడు.

వసుచరిత్రనుబట్టి భట్టుమూర్తి సర్వకాస్త్రజ్ఞానం గలవాడని తెలుతుంది.

మనుచరిత్రను అనుకరిస్తూ అంతకన్నా అన్నివిధాలా విశిష్టంగా వసుచరిత్రను తీర్చిదిద్దాలని భట్టుమూర్తి తాపత్రయపడినట్లు స్పష్టపడుతుంది. అందుకన్నో నిదర్శనాలున్నాయి. వరూధిని ఏడ్చును పెద్దన వర్ణిస్తే, దానిననుసరిస్తూనే గిరిక ఏడ్చును భట్టుమూర్తి వర్ణించాడు. తిమ్మన సత్యభామ ఏడ్చును వర్ణించాడు.

పెద్దన - 'పాటున కింతులోరుగె!
కృపారహితాత్మక!...'
భట్టుమూర్తి - 'అగ్రాబిల్లి వెలుంగు వెల్లికలు
దాయన్ లేక ...'

ముక్తతిమ్మన - 'ఈనునఁ బుట్టి
డెందమున హెచ్చిన ....'
అల్లసాని పెద్దన అలాఇలా ఏడ్చాడు
ముక్తతిమ్మన ఎడ్చుచున్నాడు ఏడ్చాడు
భట్టుమూర్తి బావురుమని ఏడ్చాడు

అంటూ రామలింగుడు వరివాసించాడట! నిజంగా భట్టుమూర్తి పద్యం అసహ్యం గానే ఉందని విమర్శకులు ఘోషించారు.

రాయలయోగం తరువాతి కవులందరూ రామరాజభూషణుని కవితాశక్తికి ముగ్ధులై అతనిమార్గంలోనే పడిపోయారు. అందువల్లనే తెలుగులో ఎన్నో 'పిల్ల వసుచరిత్రలు' వెలువడ్డాయి. అట్టికావ్యాలు రచించినవారిలో కనుపర్తి అబ్బయ్య,

అడిదం నూరకవి, కృష్ణకవి, తిమ్మకవి మొదలైన వారున్నారు.

వసుచరిత్రలో శబ్దవిన్యాస మైపుణ్యం ప్రధానపాత్ర వహించిన మాట నిజమే అయినా పాత్రపోషణ కూడా చక్కగా నడిచింది. ఈపాత్రపోషణకు నిదర్శనమైన పాత్రల్లో 'మంజువాణి' పాత్ర ఒకటి. వసుమహారాజు ఎదుటపడగా మంజువాణి అంటుంది -

'నేడుగా మోకనిందిత కర్వసామగ్రి
సవరించె నీ రాక కవలయోగ'

అంటూ స్వాగత కావ్యాలు వలికింది. 'ఓరాజా! నీవు రావడం మాకు యోగ్యమైన పండుగను కలిగించింది' దని ఒక అర్థం. 'ఓ చంద్రా! నీ పున్నమి మాకు పర్యవసాన్ని ప్రసాదించింది' దని మరొక అర్థం. ఇలాగే చక్కని శ్లేషతో సాగుతుంది.

రెండర్థాలవల్ల 'అలంకారధ్వని' వస్తుంది.

గిరికాసంగీత కళారహస్య నిధిత్వం వసుచరిత్రలో అడుగడుగునా తాండవిస్తుంది. కోలాహలుడు కట్టించిన గిరికా సంగీత సాధాన్ని ఆ మహాకవి ఇలా వర్ణించాడు.

కా॥ వీణావాదన వేళలన్ ఘుమఘుమా
విర్భూతినింపన్ జగత్
ప్రాణాచంచల తైలకూన్య నవదీప
శ్రేణి కాపాదియై
రాణింపన్ మాఖలక్ష్మికిన్ మువరమై
రంజిల్ల లేబట్టికిన్
మాణిక్యాయతనం బొసర్చె
గిరియాత్మక ప్రభావంబునన్.

3. అ డ వి (కవిత)

—శ్రీ ధూర్జటి వేంకటదాసాచారి

అడవిని నరుకుదాం రండి!
అడ్డంగా పెరిగిన వృక్షాలను
అడ్డదాడ్డంగా పెరిగిన తీగలను
అడుపులో పెడదాం రండి!
అరణ్యంలో బ్రతుక్కు అర్థంలేదు
మానవకోటి కాకపోయినా
ప్రాణికోటి బ్రతుకుకుంది
వన్యప్రాణులనుండి
వనమూలికల దాకా
భయంకర కాల సర్పాలనుండి
మృగరాజులు
గజరాజుల వరకు
కరిగిపోయే కిలలనుండి
కఠిన పాషాణ కర్మకన్పదయాం వరకు
కనిపించే జీవరాసులనుండి
కనిపించని సమస్త చరాచరజగత్తు వరకు
సమస్తాన్ని కడుపులో దాచుకొన్న
నిజానికి అడవి ఎంత గొప్పది

అడవిని పాలించే మృగరాజుకన్నా
అడవిని రక్షించే వృక్షరాజుమిన్న
పాపాల్ని - కాపాల్ని
బాధల్ని - బరువుల్ని
సమస్యల్ని - సంతోషాన్ని
వియోగాన్ని - ఫేదాన్ని
కష్టాలను - కన్నీళ్ళను
కడుపునిండా నింపుకొన్న
కడలివంటి అడవికి ఎంత బాధ!
నాలన్న బాక్సులేక
అడవిక్రంగిపోయింది ఎంతగానో
అకాలంగా వచ్చిన వృద్ధాప్యంతో
వంగిపోయిన శరీరంతో క్రంగిపోయింది
అవమానాలను - అందోళనలను

గర్భకోకంతో
ఆగర్భదరిత్రం కూడగా
తలఎత్తిన మాతృమూర్తిలా
నిరంతరం శోకించింది
శోక భారాన్ని కడుపులో దాచుకొంది
చిన్నకల్లాడిలా
అడవి ఏడుస్తుంది

అహంకారాన్ని అందలం ఎక్కించి
ఆత్మాభిమానాన్ని బాక్సులో నింపుకొని
మానవమానాలను కడుపులో నింపుకొని
మాటల్నే బాణాలుగా
స్వార్థాన్నే సాధనంగా
పరిపాలించే నేతలు వెళ్ళి పోయారు
ప్రజలలో వికమత్యాన్ని
ఓటనే ఒక్క కలంపోటును
ఫిరంగిలా మాక్రొగించినపుడు
తేయి శకుఘ్నుల్లా
అక్షయ, కోట్ల వృద్ధులలో పెల్లబడిన
చైతన్యం

అనంత జీవక క్తిగామారి
ఒక్కసారి పెల్లబడి
పడవీధిపుని గావించడం చరిత్రకు
క్రొత్తకాదు

(8వ పేజీ తరువాయి)

కం. గోపికలు నేయు వాదుల
కోవక కన్యబుత్రాట నోగి జననియు నా
పావని రోంం గట్టిన
కూ పెట్టగ దొడగె జగము కుడివి హాహా.
వెలగపూడి వెంగన్న - పురుషోత్తమ
కవులను గురించి సమగ్రంగా చర్చిస్తూ వారి
కృష్ణకర్ణామృతం తెనుగువేతలను తులనాత్మకంగా
వరికిరిస్తూ అనువాద విధానాన్ని కవితా
వైఖవాన్ని రూపావళిషాలనూ మున్నగువాటిని
ప్రామాణికంగా చక్కగా విశ్లేషిస్తే ఒక
నిర్దాంత గ్రంథమే తయారవుతుంది.
పురుషోత్తమకవిని గురించి అతడి తెనుగు
వేత కృష్ణకర్ణామృతాన్ని గురించి మొట్ట

చరిత్రను వరికిరిస్తే
ఇటువంటి సంఘటనలు
ఎన్నో...ఎన్నో...ఎన్నో... ఎన్నెన్నో
అయినా
మనిషిలో మాధుర్యేదు
కాలం ఇచ్చిన తీర్పు
ఒక్కటే ముందుకు నడిపే ఒకే ఒక్క
సాధనం

అడవిని చైతన్యవంతం చేయాలంటే
మృగరాజును ముందు మార్చాలి
మృగరాజులోని అహంకారానికి భరత
వాక్యం పఠకాలి
అప్పుడు
అడవి
మరుభూమిగా మారిన శిథిలాలయంకాదు
జీవచైతన్యాన్ని నింపుకొన్న నందనవనం
అందులకు...
ప్రజాక క్తి ఒక్కటే జన చైతన్యక క్తి
అ క క్తి...
అహంకారపూరితులందరూ లొంగి
పోయిన ఖైదీలే!

(0)

మొదటిసారిగా తెలియజేసే ఈ సంచిక ప
వ్యాసాన్ని మరొక మూలకోకం దాని అను
వాద పద్యం ఉదహరిస్తూ ముగిస్తాను.
కోక ఈశానదేవ చరణా భరణేన వీచీ
దామోదరస్థిరయశః స్తయకోదమేన
రీలాకుతేన రచితం తవ దేవ కృష్ణ
కర్ణామృతం వహతు కల్పకాంతరేఽపి.
కవి తనిపేయను కూడా ఇమిర్చి పై కోకాన్ని
ఇట్లు తెనిగించినాడు.
కం. హరమత వీకిరి స్తని
కరతిన్ రీలాకుకోక్త కర్ణామృతమున్
భరణేవతి పురుషోత్తమ
దరుడుగ కందముల నొనగె నాకల్పము
గాన్.

...—...

4. సాభాగ్యగారి “సింహావలోకనం” (గ్రంథ విమర్శ)

—శ్రీ పాతూరి రఘురామయ్య

కవిశేష ‘సాభాగ్య’. కావ్యమేమో ‘సింహావలోకనం’. దీన్నే ప్రపంచకవి అన్నాడుకవి. ఈయన హైదరాబాదు నివాసి. అనగా భాగ్యనగర నివాసి. భాగ్యనగరమువలెనే సాభాగ్యకవిత్వము కూడ చీకటివెలుగుతో సమాకర్షణీయంగా ఉంది.

ఒకకావ్యం చదివితే కఠినమనిచి పోవడా జ్ఞాపకానికి నిలవాలని కొందరి అభిప్రాయం. కనీసం ఒక్కపాతూరిననుగుర్తు నిలవగలిగేదిగా ఉండాలి. సాభాగ్య కవిత్వం యొక్క విశిష్టత ఏమంటే కావాలని బాగా జ్ఞాపకం చేస్తేతప్ప జ్ఞాపకానికి నిలవనంటుంది. అజంతాలాగానో, శివారెడ్డిలాగానో, శేషేంద్రలాగానో మరెవరో ఆధునిక కవిలాగానో కవిత్వం చెప్పాలని కసరత్తు చేస్తున్నాడు సాభాగ్య. ఈ అభ్యాసం అంక్షరం దశలోనే ఉంది. ఇంకా బాగా కృషిచేస్తే ఈకవి ఉన్నత శిఖరాంతం ఎదుగుతాడన్న నమ్మకం కలుగుతున్నది.

ఈకావ్యంలో ‘ఉగ్రవాదం’ అన్న ఖండిక ఒక్కటి మినహాయితే మిగిలిన ఖండికలన్నీ టాటిక్ పాయింట్స్ లోకలోకి వస్తాయి. ఏదో ఒక యాంత్రికత, అసహజత్వం. అసమగ్రత ఆయా ఖండికలకు అంటుకున్నది. ఉదాహరణకు జాతీయ రహదారి కవితలో నాలుగు గుడ్ రిస్ పాదాలు పాపులర్ టేర్స్ లో కూడి ఉన్నాయి, ఇందులో ఇంకా ‘గంతులేసే పిల్లగాలి’, ‘గుడూరంగా పెద్దకొండ’ వంటివి పాఠకుని కృతజ్ఞతకు గురించనివి. అట్టివానికి Foot notes ఇచ్చి వుంటే బాగుండేది. ‘కొండల్ని వదిలిన కొండదేవతలు’ అని రాకారు. వాళ్ళు

‘జాతీయ రహదారికి ఎదురీది నగర భవిష్యత్తు చెప్పడానికి నడచిపోతారు.’ అని రాకారు. బహుశః వాళ్ళు ప్రగతివాదులు కావచ్చుననుకుందాం? మరి నడచి ఎటు పోవడం? మరి కొండల్ని వదిలడం అంటే లాంగిపోవడమా? ఇవన్నీ పాఠకుడికి ప్రశ్నలుగా ఎదురౌతాయి. ఇష్టమొచ్చినట్లు పేరిస్తే కవిగారే మొదటిఖండికలో కలిపిచ్చినట్లు కవ్వమే మిగులుతుంది?

సాభాగ్యగారు పేజీ కంటే తక్కువ ఎపుడూ రాయరు. వీరు సుదీర్ఘ ఖండికలే వ్రాస్తారు. పాదాలు కూడా సుదీర్ఘంగా ఉంటాయి. ఈ సుదీర్ఘత్వంవల్ల పాఠకుడు భయపడిపోతాడు. పాఠకులు అసలే కవిత్వంపట్ల చాలా తక్కువ శ్రద్ధ మాపుతున్నారు. అలాంటపుడు ఇలా సుదీర్ఘ ఖండికలు పేజీ కంటే ఎక్కువ రెండు మూడు ఇంకా అంతకంటే ఎక్కువ వ్రాసుకుంటూపోతే కవిత్వం అనాకర్షణీయంగా తయారయే ప్రమాదం ఎదురౌతుంది.

సాభాగ్యగారు ఇదివరలో కృత్యాద్యైకస్థ అనేసంపుటి ప్రచురించారు. ఇలాంటి సంపుటలు కొకల్లలుగా వస్తున్నాయి. వీటిలో చదివించే గుణం లోపిస్తున్నది. ఇవి కవులు, కవుల బంధుమిత్రులు మాత్రమే పునః పునః చదువుకొని ఆస్వాదించ (?) విలసిల్ల నీతి సంప్రాప్తి చేలా ఉంది.

కవిత్వరస్తువు విషయంలో సరైన దృక్పథం సాభాగ్యగారికి ఉంది. కాని మాపం విషయంలోలేదు. ముఖ్యంగా శీర్షికల పరిహార్యం. పాదాలూ, ఖండికలూ పొడవు తగ్గించి నూటిగా ప్లప్తంగా చమత్కార సహితంగా వ్రాస్తే బాగుంటుంది. పాఠకులు చదివే విధంగా, వారి

5. భరతమాత

—శ్రీ గౌరీభట్ల రఘునాథకర్మ

యెందరో వీరమాతలు జయించి

యొసంగిన శౌర్యబొమ్మనిం

కందరో త్యాగశిలురుడయించి సమర్పణ

జేసికొన్న వా

రెందరో రాజసేఖలు నేలిన భారత నీవ

నేతలి

లైందరిగన్న వమ్మో మహీ! చరితార్థము

గల్గువారెవరో

స్వార్థంబుతో నిండుసంస్థలు నేడుండి

నిస్వార్థుడందున నిలువ గలడ

కీచకాదము రెల్ల కామమని మార్చుండ

ద్రౌపది మానంబు దక్కగలడ

గడ్డి పూవులు నేడు గడ్డెలు నేలిన

సంపెగకును నింక సొంపుగలడ

చీకటి ముసీరిన తేజ్రంబు నుండిన

చిరుదీప్యలును చిరంజీవులగున,

వచ్చిరానట్టి కవివరుల వంద్యులై

వద్య భేరియులును నేడు పారిపోగ

నాటి సాహితీ కళలనీ నాడు నిలుప

భారతీదేవి నీవైన పాటుకుడుము,

కలవమ్మ కలవందురే సురుచిరాకార

స్వయావంబునే

కలరక్త నీసుకుమార సారవర

సాహాయ్యంబు నందించితే

నెలచండంబున పద్యమూల నిలుపి

వెన్నెలో జిల్లు సత్యాహితీ

నెలవై నిర్వేగరమ్ము నే మృదయవాణి

శ్రీ కళోపానుదత్

(* *)

చేత చదివించే మహిమాన్వితంగా ఆధునిక కవులు కవిత్వం వ్రాయాలి.

‘అత్యాధునిక కవు’ అంటూ తోటి కవులందరినీ కొవగిస్తూ, వెక్కిరిస్తూ అవహేళనచేస్తూ సాభాగ్యగారు ఒక ఖండిక రాకారు. ఈ పద్ధతి బాగుండదని సాభాగ్యగారికి మనవి.

***

6. మహాకవి శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరులు

—శ్రీ చల్లా శ్రీరామచంద్రమూర్తి, M.A.,

—డా॥ A. వరపిహమూర్తి, M.A., Ph.D.,

ప్రాచీన సంప్రదాయరచనలు కావించుట మృగ్యమగుచున్న ఈ ఆధునికయుగంలో, తద్రచనలు పెరపుచు దాని ఉనికిని నిలబెట్టడానికి అవిరళ కృషి సలుపుతున్న సాహితీమూర్తులు మన తెలుగు గడ్డపై వర్ధిల్లుతూనే యున్నారు. కవి సుమోల్ విశ్వసాధ సత్యసారాయణ; కళాప్రత్యర్థ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తికాస్త్రీ గారలు ఈకృషిలో ముందుతరానికి చెందినవారు. ఈ మహాభాగుల బాటలోనే పయనిస్తూ, ఈతరం ప్రతినిధిగా నేనున్నానంటూ సాహిత్యాభిలాషులకు దర్శనమిస్తారు ఆర్షకవియైన విద్వాన్ బులుసు వేంకటేశ్వరులుగారు.

సాంప్రదాయ ఫక్కిలో శతాధిక గ్రంథాలు వెలయించిన ఈకవిచంద్రుడు తూర్పుగోదావరి జిల్లా పొడగట్లపల్లి నమిపమందున్న రామచంద్రపురం గ్రామంలో ది. 18-10-1917 వ తేదీ ఉదయం గం. 9-30 నిమిష ఉదయించారు. అన్నపూర్ణమ్మ, వేంకట సుబ్బా వధానుల చతుర్థతనయుడు. గౌతమన గోత్ర పవిత్రులు. వెలసాటి వైదిక బ్రాహ్మణులు. ఈ కవిలో కవిత్వాభిజ్ఞు అంతురించిన విధానము మిక్కిలి ఆశ్చర్యజనకము.

అవి ఈకవి రాశోలు లోని చోరు హైస్కూలులో నాలుగోఫారం చదువుతున్న రోజులు. యోగానంద ఆంధ్ర రామాయణం రచించిన యోగానందయ్య పంతులుగారు ఆ స్కూలులో తెలుగు మాస్టరు. సహజంగా కవి కావటంచేత

క్లాసులో పిల్లలవద్ద పద్యాల వర్ణం వరిపించడం. ఈయనకు అలవాటు. వీరి వానచినుకుల్లో మన బులుసువారు తడిసిపోవడంతో పద్యాలురానే జలుబు చేసింది దాంతో ఈయన కలం

‘పుట్టించిన దేవుడె తా

పెట్టించును భోజనంబు ప్రేమయడరగా

కట్టించును పుట్టంబుల ఎట్టులు జీవించుటనుచు ఏలవగవన్’

అని పద్యాకృతి నిచ్చింది

మన ‘వేంకటేశ్వరులుగారు రామ నామోపాసకులు. అందుచేత; అన్నిటికీ ఆరాముడే దిక్కును నమ్మిక ఉన్నప్పటికీ బ్రతకడ మెలాగన్న భయం మాత్రము వీడిస్తుండేది. ఈభయానికి తానే సమాధానం చెప్పకుంటూ పైపద్యాన్ని రచించారీయన.

అంతే ఈపద్యం పంతులుగారి దృష్టికి వెళ్ళింది. ఆయన తన మధుర కంఠంతో దీన్ని చదివారు. మెచ్చుకుంటూ ఇంకోటి రాయరా చూద్దాం’ అని బులుసువారిని ప్రేరేపించారు.

‘రాతిలోని కప్ప మూతిలోని తాచేలు

చెట్టు తొర్రలోని చీమకనడు

పెట్టు భోజనంబు ప్రేమమరగ బాడె

పెట్టు నీకు నాకు విశ్వమనకు’

వేంకటేశ్వరులుగారు రాసిన ఈ రెండవ పద్యం చదివి తెలుగుమాస్టరు ఉప్పొంగిపోయారు. దీనితో వేంకటేశ్వరులు గారిలోని కవి ఉదయించాడు. ఇలా 1934 లో ప్రారంభమైన ఈ

బులుసు కవితాంశ 1989 నాటికి చిగురు, పూత, కాంతితో విస్తరించి. దీనితో నూటయ్యై గ్రంథ ఫలాలు సాహితీ సరస్వతికి అందించారు.

అప్పట్లో ఈయన కథలు కూడా రాసేవారు ‘పైకిలు సరదా’, ‘తీరాచూస్తే ఏమీ లేదు’, ‘నామిదే బాబోయ్’ మొదలైనవి ఈయన కథలు. బులుసువారి మరికొన్ని పద్యాలు, ఈకథలు భారతి, గృహలక్ష్మి త్రిలింగ మొదలైన పత్రికలు ప్రచురించేవి.

వీరి తండ్రి వేదపండితులు. ఇంటా ఒంటా కవిత్వం లేదు. అలాంటి కవిత్వం తన కలా అబ్బించా అని వేంకటేశ్వరులుగారి ఆశ్చర్యపోతుండడం కద్దు. కవిత్వమనేది మనిషికి పుట్టుకలోనే వస్తుంది. అలవాటు చేసుకుంటే అచ్చేది కాదు అనడానికి ఈకవి వయ్యలే ప్రత్యక్ష నిదర్శనం.

తన అన్నగారు వనిచేస్తున్న కాకినాడ పి. ఆర్. కాలేజీలో తాను కూడా బి. ఎ. చదువుకు చేరారు. ఈ చదువు మొదటి సంవత్సరంలోనే ‘అష్టవక్రచరిత్ర’ అనే తొలికావ్య రచన చేసారు. అది అచ్చయితే బాగుంటుందని సరదాపడ్డారు. కానీ ఎలా? వెంటనే ఒక ఆలోచన తోచి దీని ప్రతిని వావిళ్ళ రామస్వామి కాస్త్రీల వారికి అచ్చు నిమిత్తం పంపుతూ ఒక విన్నపం చేసారు. ‘అయ్యా! ఇది నాతొలి రచన. మీరు దీనిని ఉచితంగా అచ్చువేసి పెట్టండి. మీత్రిలింగ పత్రికకు నేను ఉచితంగా వ్యాసాలు రాస్తుంటాను.’ అంటూ ఒక లేఖ రాసారు. ‘అచ్చుకాగితం నిమిత్తం 40 రూపాయలు మాత్రం పంపండి’ అంటూ వారినుండి సమాధానం వచ్చింది.

మళ్ళీ సమస్య ఎదురయ్యింది. వెంటనే ఇంకో ఉపాయం తోచింది. ఆకాలంలో జయపురం మహారాజా విక్రమదేవవర్మ కవితాప్రియుడు. అంతేకాక ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం ప్రొ - ఛాన్సలరు కూడా. ఈయన మీద కొన్ని పద్యాలు రాసి పంపుతూ; పై విషయాన్ని విన్నవించారు. అంతే మహారాజావారి నుండి 40 రూపాయలు వేంకటేశ్వరులుగారికి అందాయి. ఆ సొమ్ము వావిళ్ళవారికి పంపగా, వారు 'అష్టావక్రచరిత్ర' కావ్యాన్ని చక్కగా ముద్రించి వందపత్రులు బులుసువారికి పంపారు. అందులో ఒకటి మద్రాసు, మరొకటి ఆంధ్రా విశ్వవిద్యాలయాల తెలుగుకాఖిల్లోని ప్రొఫెసర్లకు పంపుతూ వారి ఆశీస్సులొచ్చారు. ఉభయము ఈ పుస్తకాన్ని మెచ్చుకోవడమే కాక మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం వారు బి. ఎ. మూడవసంవత్సర పరీక్షలోను; ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంవారు దానితోపాటుగా 'భాషాప్రవీణ'కు నైతం దీన్ని పాఠ్య గ్రంథంగా నిర్ణయించారు. అంతేకాదు. ఈయన బి. ఎ. మూడవసంవత్సరం లోకి వచ్చేసరికి ఈ 'అష్టావక్ర చరిత్ర' వీరికి పాఠ్యాంశమైంది. దీంతో ఆనందం, ఆశ్చర్యం, ఉత్సాహాలు మూడూ వేంకటేశ్వరులగారి హృదయంలో ఉప్పొంగాయి.

వావిళ్ళవారితో ఇలా ప్రారంభమైన తనపరిచయాన్ని బులుసువారు చక్కగా సద్వినియోగం చేసుకున్నారు. వాళ్ళు ప్రకటించే పెక్కు పుస్తకాలు సంస్కరించడం, పీఠికలు వ్రాసి యివ్వడం వీరి వంతు; కాగా ఈయన రచనలు ఉచితంగా ప్రచురించి యివ్వడం వారి వంతు. ఈవిధంగానే వీరి 'వందమాల'వాటకం నాలుగుముద్రలు పొందింది. దీన్ని మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయంవారు పాఠ్య గ్రంథంగా నిర్ణయించారు. ఇక్కడ ఇంటర్ మధ్య పాఠ్యగ్రంథం ఈ వందమాల.

పుస్తకాలవల్ల లభించిన ఆదాయంతో బులుసువారి కుమార్తె లిద్దరి వివాహాఖర్చుకు సంకల్పిస్తే గురిపోయినదట! ఈయన మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయంలో విద్యాన్ పరీక్ష రాస్తున్నప్పుడు ఈ వందమాల వీరికి పాఠ్యగ్రంథమేకాదు. తన పుస్తకమే తనకు పాఠ్యగ్రంథమేడం ఇది రెండోవారి. వీరి వేణిసంహారంనాటకం పెక్కువిశ్వవిద్యాలయాలలో బి. ఎ. ఎం. ఏ లోలో తెలుగుపాఠ్యాంశంగా నిర్ణయమైంది. వీరి 'శ్రీమహర్షి జీవితకథామృతం' అనే మహర్షుల చరిత్ర రెండు భాగాలను వావిళ్ళవారే ఉచితంగా ముద్రించారు. తరువాత వావిళ్ళవారు వెలువరించిన నిఘంటువు మూడుసంపుటలను బులుసువారే రాసి పంపారు. పెక్కుపుస్తకాలను నేకరించడం కూడా వారి అభిరుచులలో ఒకటి. ఈ అభిరుచి వల్ల వీరిల్లు ఒక సాహితీనిలయంగా నేడు గోచరిస్తుంది.

అష్టావక్రచరిత్రం, ఆహల్యాగౌతమం, ఆరుంధతీ వసిష్ఠం, వేంకటేశ్వరులుగారి పవిత్ర పద్మకావ్యాలు. సుతంశుండరమైన వైశిలో, హృద్యమైన పద్యాల్లో మహర్షుల్ని కావ్యనాయకుల్ని చేసి; ఋషి పత్నుల్ని నాయికలుచేసి ఈగ్రంథాలు తీర్చిదిద్దారు. ఆధ్యాత్మిక, నైతిక, ధార్మిక, సారస్వతాదర్శనాలు ఈకావ్యాల్లో క్రమబింబిస్తాయి. ఈకావ్యక్రయం ఆంధ్ర సారస్వత విశువీశుల్లో ధృవతారల్లా ప్రకాశిస్తున్నాయి.

ఈయన రచించిన మహర్షుల చరిత్ర ఎనిమిది సంపుటలు. పెక్కువిరుద్ధవిషయాలకు సమన్వయాన్ని ఈసంపుటల్లో చూడగలము. విషయం, భాష, చెప్పే ధోరణి ఉదాత్తరకావడం వల్లనే కంచి కామకోటిపీఠాధిపతి మొదల; సామాన్య ప్రజానీకం వరకూ ఈ గ్రంథాన్ని

మెచ్చుకోవడం కద్దు. పెక్కుముద్రలు పొందడం దీని విశిష్టతకు తార్కాణం.

శతక రచనలో మన బులుసు వారిది అంద వేసినచేయి. శతకరచనల ద్వారా దేశతలను స్తుతించడం అనూచానంగా వస్తున్న కవి సంప్రదాయం శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణ, కాశీవిశ్వేశ్వర, వేంకటేశ్వర, శిష్య సరస్వతి, కాంధివి, త్రిపురసుందరి, అన్నపూర్ణ మొదలైన దేవతలు మన కవితలందుని వల్ల శతక రూపంలో విసుతించ బడినవారే. వీరి నియమాలకు, ఆధ్యాత్మికోన్నతికి, భక్తి జ్ఞానవైరాగ్యా లకు వీరి శతకాలు ప్రతీకలు.

పరాశరస్మృతి సంగ్రహం, భారత సావిత్రి, భక్తిగీతాలు, వీరిగీతాలు, స్తుతి గీతాలు, వైరాగ్యగీతాలు, తిరుప్పావళి మొదలైనవి ఈకవిరాజు కృతమైన అఘన కావ్యాలు, భక్తిసంపదతో పాటుగా; పాపాతీ విముఖులు నైతిక సంతరించు కొన్న గ్రంథరాజాలివి. ఇవి తెలుగుతల్లి వీరుల నిధులు, సుందర పేటికలు.

భారతీ వ్యాసాలు, భారతీ నీరాజనం, శ్రీరామకథా సామ్రాజ్యం వీరి విశుర్యుల గ్రంథాలు. బులుసువారి నుకుమార విశుర్యన శక్తి కవి నిదర్శనాలు.

తెలుగుపాపాత్యానికి శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు తలమానికము. సుప్రసిద్ధులైన పండితుల కృషిలో దీని నిర్మాణం జరిగింది. వీరిలో వేంకటేశ్వరులుగారు నైతం ఉండడం సంతోషజనకం. శబ్దప్రపంచం ఈయన స్వాధీనం. సంఘానునం, ఓరిమి, నిజానం, సద్యః సుఖరణ వీరికి తన్ను తెచ్చి పెట్టాయి.

రామాయణ, భారత, భాగవతాలు తెలుగులో ప్రస్తానక్రియాలుగా వేరొందాయి. ఈ మూడు గ్రంథాల్ని ఒక్కచేరిమీదుగా రచించిన ఘనవి ముందు తరంలో కళాప్రపూర్ణ శ్రీపాద కృష్ణ

మూర్తికాస్త్రీగారు కైవసం చేసుకున్నారు. కవిసమాప్త విశ్వసాధ సత్యవారాయణగారు సైతం తమరామాయణ కల్పవృక్షం వల్లనే కీర్తిని గడించారు. అధ్యాత్మరామాయణ, భారతి, భాగవతాల్ని నిర్వచన నియమంతో బులుసు వేంకటేశ్వరులుగారు రచించి, ఈతరానికి ప్రాచీనధ్యం వహించారు. అంతేకాక వాల్మీకి రామాయణం, దేవీ భాగవతరచనలు యథామాత పద్య కావ్య రూపాలుగా సంతరించారు. వాసిష్ఠ రామాయణం సైతం తెలుగు, ఇంగ్లీషులలో వచన రూపాలుగా నేడును అవతరిస్తున్నాయి.

శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి కథలను ఇతివృత్తంగా స్వీకరించి, దానికి తన ప్రతిభా, పుష్పత్తి, అభ్యాసాలను జోడించి ఐదుఅశ్వాసాల్లో 'శ్రీవేంకటేశ్వర విజయ' మనే మహాకావ్యాన్ని వెలియించారు. ఇందు పెక్కు రసవత్పట్లు గోచరిస్తాయి. ఈకావ్యం శృంగార రస ప్రధానమైనప్పటికీ; భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యా లకు స్థానం కల్పించకపోలేదు. తన గ్రంథాల్ని తానుగా ప్రకటించుకోవడం ఈ కవిలోని ప్రత్యేకతలో ఒకటి.

ఇంతకీ ఈకవిరాజు వృత్తిరీత్యా ఆంగ్లోపన్యాసకులు కాగా, ప్రవృత్తిరీత్యా తెలుగు సాహితీ స్రష్టలు. ఆంగ్ల భాషలో వీరికి మూడు ఎం.ఎ. డిగ్రీలున్నాయి అవి, సాగపూర్ విశ్వవిద్యాలయం నుండిసాహిత్యంలోను; బీహార్ విశ్వవిద్యాలయం నుండి సాటకంలోను, రాంచీ విశ్వవిద్యాలయంనుండి నవలలోను ఎం. ఎ. డిగ్రీలు పొందారు. కాకినాడలోని సి. ఆర్. ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఆంగ్లోపన్యాసకులుగా పనిచేసి, వృత్తిరీత్యా నేడు విక్రాంతి తీసుకుంటున్నారు.

ఆంగ్ల భాషలో అభినవేశ మండడం వల్ల ఆభాషలో సైతం సుమారు పది రచనలుకావించారు. ప్రస్తుతము వీరు వాసిష్ఠ మహారామాయణాన్ని తెలుగు లో బాటుగా ఆంగ్ల భాషలో సైతం ఒకే మారు వెలియించుచుండడం ఆనందదాయకం. తెలుగుభాషలో సుమారుగా నూటనలుబదికి పైగా వీరి రచనలు వెలిసాయి. వీరికృతులలో మేటిదైన అధ్యాత్మ రామాయణం కల్ల వీరి వ్యక్తిత్వాన్ని దర్శించవచ్చు. తన జీవిత చరిత్ర తనకే చిత్రింగా ఉందిట.

'చిత్త మెల్లను సంస్కృత సేవ వెలియు నెడను మన మాతృభాషయే

మెదలు మిగుల

నాంగ్ల భాషాబ్ధిలో నుపన్యాసకత్వ వృత్తి చిత్రింబు నాడుజీవితచరిత్ర'

అవతారిక - పద్యం 28

సంస్కృతాంధ్రాంగ్ల మూలభాషలో తన ప్రావీణ్యాన్ని బులుసువాడు వ్యక్తం చేసారు.

'మాతృభాష మహనీయ దివి కన్న మిన్న' అంటూ మాతృభాషాభిమానాన్ని వ్యక్తం చేసిన తీరును చూద్దాం.

చ. 'తెలుగున నున్న తీపియును

దేటతనంబును సాకుమార్యమున్ విలువయు వన్నెచిన్నెలును

వింతదనంబును నందచందముల్ చలువయు సౌరభంబును బ్రకస్తత

లేవు ప్రపంచ భాషలన్ తెలుగున మాతృభాష నె కృతిన

రచించెద నిష్ఠానిధిక' అవతారిక - పద్యం 44

ఈపద్యంకల్ల కవికున్న స్వీయభాషాభిమానం ద్యోతికమాతున్నది. తెలుగు లోని తీపి ఇతరప్రపంచ భాషలలోసైతం కానరావట! ఇది స్తవముకాదు. వాస్తవమే

కదా! 'దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స' అన్న శ్రీకృష్ణదేవరాయల మెచ్చుకోలు అందుకేకదా.

వేంకటేశ్వరులుగారు మిక్కిలి వినయ సంపన్నులు. ఈక్రింది పద్యం చూడండి.

మ. 'రవికిన్ మందట దీపమంచి నటు

సాంద్రజ్యోత్స్నకుం బ్రక్కఁ బిండి విరంబాసిన యట్లు మేలిమి

పసిండిగొండకున్ దాపునన్ జెవిపోగుల్ కడునిల్చి నట్లుగు

మహర్షి శ్రేష్ఠుడౌ వ్యాసు సత్కివి రామాయణ దేవవాణి నిటు

లాంధ్రం బండుఁటే బూనుటల్.' అవతారిక పద్యం 40

అనే ఈపద్యరత్నము కాలిదాస మహాకవి రచించిన రఘువంశమహాకావ్యంలోని

'కృ సూర్యప్రభవో వంశః

కృచాల్ప విషయామతిః, తిరీగురు సరం మోహదుడు పేనాన్వీ

సాగ రమే॥

మందః కవి యశః ప్రార్థి

గమిష్యామ్య పహస్యతామ్, ప్రాందులభ్యేఫలే లోభాదుద్బాహు

రవ వామనః॥' సర్గ-1

ఈష్లోకాలలో సంవదిస్తున్నాయి.

ఈకవి మనస్తత్వము, వ్యక్తిత్వము తెలిపే ఈ దిగువ పద్యం అవలోకించుదాం.

చ. 'శ్రితజన కల్పకంబున

శ్రీ రఘురాముని పాదపద్మముల్ గతి యని నమ్మి మోక్షమునె

కాంచగవచ్చు నవశ్యమిన్నచో బక్కుకఁగఁ గూడు గుడ్డలకుఁ

బాటిలునే యిఁక లోటుకొననికై మలిచెడి దుర్మదాంధ ధనమత్తులఁ

జేరరు పండితోక్తముల్.' అవతారిక - పద్యం 86

జాతీయ సాంస్కృతిక వక్షవత్రిక

ఈ పద్యము ధూర్జటి మహాకవి కాళ
హస్తీశ్వర శతకంలోని పద్యాన్ని తలపి
స్తోంది. చూడండి.

రాజుల్ మత్తులు వారి నేక

నరక ప్రాయంబు వారిచ్చు సు
భోజాక్షి చతురంతయాన తురగీ

భూషణు లాత్మ వ్యధా
బీజంబుల్ ....
... ..

రాజులు మత్తులు, వారి నేక నరక ప్రాయ
మంటూ ధూర్జటి రాజుల్ని నిందించాడు.
కవుల కావ్యాలు వాళ్ళకి అంకితాలు
పశోక్షంగా ఇవ్వడాన్ని విమర్శించాడు.
ఇదే బాట మన వేంకటేశ్వరులు గారిది.
నేడు రాచరికాలు లేవు కదా! అందు
చేత పండితులు ధనవంతుల్ని ఆశ్రయి
స్తారు. దీన్నే బులుసువారు వ్యతిరేకిం
చారు. తన కావ్యాలు ఆయా దేవతలకే
అంకితాలు ఇవ్వడం ఇందుకు నిదర్శనాలు.
ఈ పద్యం ఈ కవిచంద్రుని వ్యక్తిత్వానికి
అద్దంపడుతోంది. వీరి నిర్వచన అధ్యాత్మ
రామాయణాన్ని కన్నూరి వేంకటేశ్వర
స్వరాజ్యలక్ష్మీగారు సులభవచన శైలిలో
రూపొందించారు. ఇది ఈ గ్రంథ విశిష్ట
తన తార్కాణం.

ఈ కవి చంద్రుని వర్ణించు ఒక చాటు
పద్యాన్ని విలోకించుదాం.

నీ, 'పాలము దున్నని యట్టి పోతన్న
యీతందు

భూపాలురను జేరబోని యట్టి
శ్రీనాథుడగు; తన్ను జేరి 'మామా' 'మామ'

అను మన్మసిద్ధిని గనని తిక్క
యజ్ఞ; అంతేకాదు ఆరాజరాజు న

రేంద్రు సన్నిధి పుగోహితుడు కాని
నన్న పాచార్యుండు; సన్నతంబుగ

సాంగ భాషాల్లి పుడిసిలి బట్టి నట్టి
ఆ ఆగ స్త్యమహామని; అరసి చూడ

7. ప్రసిద్ధ ద్రావిడ బాషల్లో తద్భవము ద్వనిసూత్రాలు

—డాక్టర్ ఎల్. కె. మల్లేశ్వరరావు, M.A., Ph.D.,

ప్రపంచంలోని ప్రతిభాష కూడా మార్పు
లను పొందుతూ ఉంటుంది. భాష యొక్క
పరిణామ స్వభావాన్ని అనుసరించి అనేక
మార్పులు చోటుచెసుకుంటాయి. వాటిలో
అత్యంత ప్రధానమైనది ద్వనిసూత్రము.

భాషలో ద్వని పరిణామం కొన్ని సూత్రా
లకు లోబడి మార్పుచే జరుగుతుంది. ఈ
సూత్రాలనే ద్వనిసూత్రాలు అని అంటారు.
ప్రసిద్ధ ద్రావిడభాషలయిన తెలుగు, కన్నడం,
తమిళం, మలయాళభాషలలోని సంస్కృత
ప్రాకృతభాషలు ఏదే ద్వని సూత్రాలకు
లోబడి ఏర్పడ్డాయో వివరించడమే ఈ
వ్యాసం లక్ష్యం.

(1) 'స్వరభక్తి' (Anaptyxis) సం
యుక్త హల్లులోని ద్వునులమధ్య హ్రస్వాచ్చు
చేరితే దానిని స్వరభక్తి అంటారు.

కొండొక 'ప్రబంధ పరమేశ్వర' డిశిండు
ఆర్థ భరత సంస్కృతికగు శ్రీతిక
ఈకవీంద్రుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుండు'

ఈ కవిని ఒకానొక 'ప్రబంధ పరమేశ్వ
ర' డనడం అత్యుక్తి కానేకాదు. ఈ
రీతిగా బులుసు వేంకటేశ్వరులుగారు
తెలుగుసాహిత్య చరిత్రలో తనకంటూ
విశిష్టస్థానాన్ని సృజించుకొన్న ఘనము.
అత్యాధునిక యుగంలో ప్రాచీన కవి
శ్వరులుగా వాసికెక్కిన ధీకారి. అయి
నప్పటికీ వీరికి రావలసినంత కీర్తి లభింపక
పోవడం బోచనీయం. 'పుష్కల్యో
లభ్యతే' అని కదా ఆగోష్టి!

సం	తె	క	త	మ
చంద్రికా	చందిరిక	—	—	—
వెన్నెల				
దర్శన దనునెనము	దనునణ	తరిచనమ్	—	
ధర్మ	దరుమము	—	తరుమమ్	దరుమమ్

(2) 'మహాప్రాణత' > అర్చప్రాణత.
మూలరూపంలో మహాప్రాణాక్షరాలు కల
పడం ఎరవుతెచ్చుకొన్న భాషలో అర్చప్రాణా
క్షరాలుగల పదంగా మారితే దానిని మహా
ప్రాణం అర్చప్రాణంగా మార్చటం అంటారు.

సం.	తె	క	త.	మ.
చాయా	చాయ	చాయ	చాయ్	చాయమ్
మత	మటము	మట	మటమ్	మటమ్
వం	ప్రా	తె	క	త
స్థంభ	ఖంబ	కంబము	కంబ	కంబమ్
జెర	జర	కారము	కార	కారమ్

(3) 'స్వరసమీకరణము' సంయుక్తాక్షరం
లో విభిన్నహల్లులు ఒకేరకమైన హల్లులుగా
మారటాన్ని పర్తి సమీకరణం అంటారు.

సం	తె	క	త.	మ.
ఉచ్చ్రక	—	—	ఉట్టకమ్	ఉట్టకమ్
వక్షిన్	పక్కి	—	—	వచ్చి
పృద్ధి	పద్ధి	పద్ధి	విపద్ధి	—
సం	ప్రా	తె		
అక్షర	అక్కిర		అక్కిరము	
అర్థక	అర్థగ		అర్థగ	
క	త		మ	
అక్షర	అక్షరమ్		అక్షరమ్	
అద్దికె	అద్దికె		అద్దిక.	

(4) 'లోపదీర్ఘత' (Compensa
tory Lengthening) పదంలో

ఊవిక తక్కువగల అక్షరం లోపించినపుడు ఆ వదంలో ప్రహస్యాక్షరం దీర్ఘంగా మారితే దానిని లోపదీర్ఘత అంటారు.

వం	తె	క.	త.	మ.
గేహస్య	గేస్తు	గేస్తు	—	—
వహజ	సాజము	సాజ	—	—

సం	ప్రా	తె	క.	త.	మ
నియమ	నియమ	నియమ	నియమ	నియమ	—

(4) వ్యతక్కరిణం (Dissimilation) రెండు విభిన్నమైన వర్ణాలు కలిసి సంయుక్తాక్షరంగా ఏర్పడితే దానిని వ్యతక్కరిణం అంటారు.

వం	తె	క
అవాంతర	అవాంత్రము	అవాంత్ర

(5) 'వర్ణవ్యత్యయము' (Metathesis):

ఒకవదంలోని అక్షరాల క్రమం ఒక వద్దటిలో ఉండవలసి ఉండగా ఉచ్చారణత్వర మొదలయిన వాటివల్ల క్రమం మారితే దానిని వర్ణవ్యత్యయం అంటారు.

వం.	ప్రా	తె	క	త	మ
చాగణ	చాగణ	—	—	చాణకమ్	చాణకమ్

వృషభ వసభ విసవదు విసవ.

(6) అనునాసికత : మూలపదంలో అను నాసిక ధ్వని లేకుండా ప్రతిదేయపదంలో అను నాసిక ధ్వని ఏర్పడితే దానిని అనునాసికత అంటారు.

వం	తె	క
భట	బంటు	బంటు.

వం	ప్రా
గ్రామకూట	గామకూడ
గుగ్గుల	గుగ్గుల
క	మ
కవుంటన్	కవుంటన్
కుంకిరియమ్	కుంకిరియమ్

(7) అజాదిత్వం (Prothesis) : మూలపదంలో లేని వదం మొదటలేని

8. వేమన కబీరుల బావసామ్యాలు

—శ్రీ ఎస్.వి. రాఘవేంద్రరావు, ఎం.ఎ., ఎం.ఫిల్., బి.యెడ్.,

(గత సంచిక తరువాయి)

'మూరఖ్ సంగ్ న కేజియే, లోహాజలి న తిరాయి।

కదలీ సీవ్ భువంగ్ ముఖి ఎక్ బూండ్ తిమూఁ భాయీ॥'

మూర్ఖునితో స్నేహం చేయకూడదు. ఇనుము పీట్లోలేదు. మూర్ఖుణ్ణి ఆశ్రయించి

అచ్చు ప్రతిగేయ వదంలో ఏర్పడితే దానిని అజాదిత్వం అంటారు.

సం	తె	క	త	మ
రద	అరదము	అరద	ఇతరమ్	—

సం	ప్రా	తె	క	త	మ
రంగ	రంగ	అరంగు	అరగు	అరంకు	అరంగు

(8) 'వర్ణనాశం' (Syncope)

మూలపదాన్ని పదంలోని వర్ణం ప్రతిదేయ వదంలో లోపిస్తే వర్ణనాశం అంటారు.

సం	తె	క			
బృహస్పతివార	బేస్తవారము	బేస్తవార			
వం	ప్రా	తె	క	త	మ.
కాహలా	కాహలం	కాళ	కాళె	కాళమ్	కాళమ్.

(9) శ్వాసక > నాదక. (Voiceless > Voiced) మూలపదంలోని శ్వాసవత్స్వర్యం ప్రతిదేయ వదంలో నాద వత్స్వర్యంగా మారితే దానిని శ్వాసకనాదకగా మారటం అంటారు.

వం	తె	క
కూది	దూది	దూది
కాతి	కాది	కాది

సం	ప్రా	తె	క
కురంబక	కురంబయ	గోరంబ	గోరంబ
కూటాగర	కూడాగర	గుదారము	గుదార.

భవసాగరాన్ని చాటాలి అనుకోవడం లాంటిది. ఒకే బిరుదు అంటి చెట్టును, ముత్యపు చిప్పను, పామును ఆశ్రయించి భిన్న పరిణామాల్ని పొందుతుంది. ఆ బిందువు క్రమంగా కర్పూరం, ముత్యం, విషంగా మారుతుంది. అందుచేత సత్సాంగత్యాన్నే కోరుకోవాలి.

'పరక మందు నొప్పుబలు రత్నమల పెంపు బంగరందుఁ గూర్చుఁ బువు గనును గాని యితర లోహమైన హీనము గాదె. విశ్వ...'

పరకంలో ఒప్పే రత్నాల సాగసు బంగారంలోనే చూడాలి. కాని యితర లోహాల్లో ఆ రత్నాల సాగసు రాణిం చదు. 'మణి నావలయం, వలయేన మణిః శోభతే' అన్నట్లు రత్నాలు పొదిగినందు వల్ల బంగారానికి, బంగారాన్ని ఆశ్రయించినందువల్ల రత్నాలకు శోభతస్తుంది. కాబట్టి సత్సంగతినే కోరుకోవాలి.

మానవుని దుఃఖాలకు ఆశయేకారణం అని చెప్పి, ఆ ఆశను బయిస్తేనేగాని ముక్తి కాంతను పొందలేడు అంటున్నారు ఇద్దరూ.

'ఆశకన్న దుఃఖ మతికయంబుగ లేదు - చూపు నిలువకున్న కుఱుమలేదు మనసునిల్పకున్న మరి ముక్తి లేదయా - విశ్వదాభిరామ విమల కేతు.''

ఈ లోకంలో ఆశను మించిన దుఃఖం లేదు. భగవంతుని దృష్టి ప్రసరితకలీయక పోతే కుఱుమలేదు. ఆయన మోడ మనసు నిల్పకపోతే ముక్తి లేదు.

‘కడిగి వట్టియాళ కడలేర నివ్వడు -

ఇడుమలందు లెట్టి యీడ్చుగాని
పుడమి జనులభక్తి పాడమంగనియ్యడు -

విశ్వదాభిరామ విసురజేమ!

ఆళ మనిషికి ఆపదలు కలిగిస్తూ ఈడు
స్తుండేగాని కడలేరనివ్వడు. ఆ ఆళ జనుల
హృదయాల్లో భక్తి భావం కలుగనివ్వడు.
‘వక్కలంటి ఆళ కూర్చుండ నివ్వడు.’
‘ముఠికి భాండమందు ముసరు నిగల
భంగి’ మనిషి ఆళను విడిచి పెట్టలేడు.

చేప “గాలమందుఁ జిక్కి కూలినట్లు,
ఆళ బుట్టి మనుజుఁడారీతి చెడిపోవు”
నన్నాడు జేమన్న.

‘అసన్ మారే కా భయా ముతా న మన్
కే ఆన్,
జ్యోం లేరి కే ఔర్ జో ఘర్ పే జోన్
వచాన్॥’

తెలువలవాని గానుగెద్దు ఇట్లో ఉన్న
గానుగ చుట్టూ తిరుగుతూ ప్రపంచం
అంతా తిరుగుతున్నాను అని భ్రమ పడి
నట్లే, ఆళను జయించలేని మానవుడు
అసనం జేసుకుని కూర్చుని భగవంతుని
పొందుతానని భ్రమ పడతాడు. మాన
వుని మనసులోని ఆళనకించే వరకూ ఎన్ని
చిన్నలు చేసినా భగవంతుని పొంద
లేడు అని భావం.

ప్రపంచం నశ్వరమైనా ఆళ దిరంజీవి
అంటున్నాడు కబీరు.

‘అసాజీనై జగ్ మరై లోగ్ మరై మన్
జాహీ,
భన్ సుచై సోభిమరై ఉబరై సోధన్ .
ఖాహీ॥

ప్రపంచంలో అన్ని జీవాలూ చనిపో
తున్నాయి. ఒక్క ఆళమాత్రమే జీవించి
ఉంది జనులందరూ మరణిస్తూనే
ఉన్నారు. వారి మనస్సుపోతూ ఉంది.
డబ్బు సంపాదించేవాడూ మరణి
స్తున్నాడు. డబ్బు ఖర్చుపెట్టేవాడూ

మరణి స్తున్నాడు. మానవుని ఆళ జీవితాం
తం వెంటాడుతూనే ఉంటుందని భవని
గర్భితంగా చెప్పాడు కబీరు.

ఆళను విడిచిపెట్టినవాడే గొప్పవాడు.
వాడే జగద్గురువు అంటున్నారు
మాడండి.

‘చదువులందు పాడి మొదవులందును
స్త్రీల - పెదవులందు రాజ్య పదవులందు
ఆళలుడిగినట్టి యయ్యలు ముత్తులు -

విశ్వదాభిరామ విసురజేమ!’

ప్రపంచంలో ఆళ వదలిన యోగి
జగద్గురు వాతాడు. ఆళను విడువలేని
వాడు జగద్గురుడైనా దాను డౌతాడు
అన్నాడు కబీరు.

‘కలిరాజోగీ జగత్ గురు తైజగత్ కీ ఆన్.
జో జగ్ కే అసాకరై జగత్ గురు వహ్
దాన్॥’

జేమన్న ‘అళలుడిగినట్టి యయ్యలు
ముత్తులు’ అని విడిచిపెట్టాడు. కాని
కబీరు ఆళ కల్గిన ‘జగద్గురుడైనా దాను
డౌతాడు’ అని ఘాటుగా చెప్పాడు.

సామ్యవాదంలో జేమన కబీరుల భావ
సామ్యాన్ని గమనించండి.

‘మాలవాని నేల మఱి మఱి నిందింప -

నొడల రక్తమాంస మొకటిగాదె
వానిలోన మెలగు వాని కలంచేది? -

విశ్వదాభిరామ విసురజేమ!’

మాలవాడని, అంటరాని వాడని పాటి
మనిషిని పడే పడే ఎందుకు నిందిస్తారు?
అతని రక్తమాంసాలు, మనరక్తమాం
సాలు ఒకటేగదా! నీలో ఉన్న పర
మాత్మ అతనిలో కూడా ఉన్నాడుకదా!
అటువంటప్పుడు అతనిలో మెలిగే ఆ పర
మాత్మ కలం ఏమిటి?

జీవాత్మ, పరమాత్మ ఒకటే అయి
నప్పుడు జీవాత్మను నిందిస్తే పరమాత్మను
నిందించినట్లే అని పై విధంగా భవని
గర్భితంగా చెప్పాడు జేమన్న.

‘ఏక హృద్ త్వచా మల మూత్రా,
రుధిర్ గుదా ఏక మూత్రా ।
ఏక బిందులే స్పష్టి రచ్యోవై, జో
బ్రాహ్మణ్ జో కూద్రా ॥

బ్రహ్మ సృష్టించిన సమస్త మానవుల
ఆకారం ఒకటే. ఎముకలూ, చర్మం,
రక్త మాంసాదులు, మల మూత్రాదులు
సమానమే అయినప్పుడు, ఒకడుబ్రాహ్మ
ణుడనీ, ఒకడు కూద్రుడనీ ఈ తార
తమ్యం చేసికీ? అని నిలదీసి అడుగు
తున్నాడు కబీరు.

జాతిగత ద్వేషాన్ని నిరసించి కలం
కంటే గుణమే ప్రధానమని చెప్పా
రిద్దరూ.

‘జాతి న పూఛో సాధుకీ పూఛ రీజయే
జ్ఞాన్ ।
మోల్ కళో తల్వార్ కా పడే రహన్
దోమ్యాన్॥’

సాధువు జాతిని గూర్చి ప్రశ్నించకు.
నీకు కావలసింది జ్ఞానగుణం. దాన్ని అతని
నుండి గ్రహించు. ఒకను గూర్చి చింతిం
చకు. కత్తి పడునుగూర్చి ఆలోచించు.
సాధువులంగవుని సన్నిధి చేరి అతని జాతిని
గూర్చి ప్రశ్నించడం కల్పవృక్షాన్ని చేరి
కాయ అడిగినట్లు వ్యర్థం.

‘రామనామ పఠనరమణచే వాల్మీకి -

పరగ బోయడయ్యు బావడయ్యు
వలము ఘనముకాదు గుణమే ఘనంబురా-
విశ్వదాభిరామ విసురజేమ!’

రామనామాన్ని జపించడంవల్ల బోయి
వాడైనా వాల్మీకి బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్ను
డయ్యాడు. గుణమే ప్రధానం కాని కలం
ప్రధానం కాదు.

‘లోభివాని మీద వారిద్దరూ చెప్పిన
భావసామ్యాలు గమనించండి.

‘ధనము కూడఁబెట్టి ధర్మంబు నేయక
తాను లెస్సఁ వినక దాఁచుల’ భి

తేనెటీగ కూర్చు తెరువని కియ్యవా? -
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

లోభివాడు తాను తినక, ధర్మం చేయక డబ్బు కూడబెట్టి పరులపాలు చేస్తాడు. తేనెటీగలు తేనెను సమకూర్చి బాటసారులపాలు చేయడం ఎంత సహజమో, లోభివాడు తాను కూడబెట్టిన ధనం పరులపాలు చేయడం అంత సహజం.

లోభివానిని తేనెటీగతో పోల్చడం ఎంత సహజంగా ఉంది.

ఆ లోభి తన ఆంత్యదశలో కొడుకులకు తాను దాచిన డబ్బు సంగతి తెలియజెప్పకండగానే తనువు చాలిస్తాడని పై భావంతోనే మరోచోట చెప్పాడు చూడండి.

‘తాను దినక నటుల ధర్మము సేయక -
కొడుకులకని ధనము కూడబెట్టి
తెలియ జెప్పలేక తీరిపోయిన వెన్న -
సామ్యపరులనంటుఁజూడు వేమ!’

కబీరు కూడ వేమన చెప్పిన భావాన్నే తెలియజేసాడు. ఎటొచ్చి ‘పరులపాలు’ అనే మాటలకు బదులు ‘చోరులపాలు’ అని ప్రయోగించాడు కబీరు.

‘బహుత్ జతన్ కరి కేజియో సబ్ ఫర్
జాయ్ నసాయ్।
కలిరా సంచయ్ నూమ్ ధన్ అంత్
చోర్ రైజాయ్॥’

నీవు ఎంత ప్రయత్నించినా, నీ ఫలితం అంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరే అవుతుంది. నీవు ఎంతో కష్టపడి డబ్బుప్రాగు చేస్తావు. కాని, చివరికి అది దొంగలపాలే అవుతుంది. అని లోభివాణ్ణి హెచ్చరిక చేస్తున్నాడు.

‘కుభస్య శీఘ్రం’ అన్నట్లు మంచిపనులు ఎంత త్వరగా చేస్తే అంత మంచిది. దాన ధర్మాలు, భక్తి కార్యాలు మొదలైనవి ఎన్నడూ వాయిదా వెయ్యద్దు అంటున్నారు.

‘దాన ధర్మములను తగలేపు నేవని -

కాలమయము జేయు కష్టజనుడు

తాను యేమి యాశా తనబ్రతుకేమానా -

మాను దలియలేదు మహిని వేమ!’

దానధర్మాది కార్యాలన్ని రేపు, నేడు అని పదే పదే వాయిదాలు వేసి కాలాన్ని వృధా చేస్తుంటాడు మానవుడు. మాయలోబడి తాను, తన బ్రతుకు నశ్వరము, బుద్ధుడ ప్రాయమని తెలుసుకోలేడు.

లోకాన్ని బాగా చదివిన కబీరు ఏమంటున్నాడో చూడండి.

‘కార్ కరైతో అజ్, అజ్ కరైతో అజ్ ।
పల్ మేఁ పరలయ్ హోయోగీ బహురి
కరై కబ్ ॥’

రేపు చెయ్యవలసినదనిని నేడే చెయ్యి నేడు చెయ్యవలసిన పనిని ఈక్షణంలోనే చెయ్యి. ప్రళయం సంభవించి ప్రపంచం అంతా తృటిలో నాశనం అయిపోతే అప్పుడు ఎలా చెయ్యగలవు? అందుచేత చెయ్యావలసిన పనిని ఏకారాన్ని వాయిదా వెయ్యకు.

‘కఫము మీటి మఱియొక గనులు
మూతలుపడి

బుద్ధి తప్పి చాలఁ బుడమి మును

వేళెందు నిన్ను వెడకుట

సాధ్యమా? ... విశ్వ ...’

వయసు మళ్ళిన పిమ్మట భక్తిలోపడదామని మానవుడు వయసులో ఉన్నప్పుడు విచ్చల విడిగా సంచరిస్తూ జీవితాన్ని గడిపేస్తాడు. ముదిమి గడిసినప్పుడు మంచంపట్టి కఫం ఎగడన్ని, కనులుమూత పడి, మతిమెలిలో లేనప్పుడు భగవంతుణ్ణి వెదకడం సాధ్యమా? ‘దీపం ఉండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకోవాలి’ అని పెద్దలన్నారు. మృత్యువు ఎవరిని ఎప్పుడు ఏ విధంగా వరిస్తుందో చెప్పలేం. అందుచేత రేపే చనిపోతామా అన్నట్లు భగవత్పక్తిని సాధించాలన్నారు.

‘అచే దిన్ పాఠేగయే హరిసే కియా న
హీత్ ।

అబ్ పఠతాయే హోత్ క్యా చిడియా
చుగ్ గయీ ఖేత్॥’

భగవదారాధన చేయకుండా అమూల్యమైన సమయాన్ని వృధాగా గడిపేకానే అని మగతగియ్యమిద బాధపడటం ‘గత జల సేతు సంధన’మే అవుతుంది. (పక్షులు పంటను తినిపోయాక పక్షాత్తాప పడటమే అవుతుంది) ఈ విషయం లోపిద్దరి భావాలూ చక్కగా కలికాయి

‘పేదరికం విషయంలో వీరి అభిప్రాయాలు చూడండి-

‘పేదవాని బాధ తెనుభూత మై
యొందు - చూడలేని బాధచూడవశమె,
అని వేమన్న పేదవాని బాధ పెద్దభూతమని సానుభూతి చూపించి డబ్బులేని వాణ్ణి చచ్చినవాణ్ణిగా ఎంచుకుందిలోకం అంటున్నాడు.

‘పేదటికమంత దోషం - బేనో యీ
జగతిలోన నీశ్వరుడెటుగుం
వేడను బాడగను వాడది - కాదను శవ
మనుచు జూచు గడరా వేమ!’

‘పేదరికాన్ని మించిన పాపం ఈ లోకంలోలేదు అన్నాడు వేమన్న. కబీరు దానుకూడా ‘పేదవారంటే సానుభూతిని ప్రకటించాడు.

‘దీన్ లఖే ముఖ్ సబన్ కో దీనహిఁ
అఖైస కోయ్ ।
భరీ విచారీ దీనతా నరమదేవతా
హోయ్॥’

1. ‘అజరామరవత్ ప్రాజ్ఞః ధర్మ
మర్థంచ సాధయేత్ ।
గృహీత ఇవశే శేష మృత్యునా, ధర్మ
మాచరేత్॥’

అని నూత్తి.

దీనుడు అందరి ముఖాలూ చూస్తూ ఉంటాడు. కాని, ఆ దీనుని ముఖాన్ని ఎవ్వరూ చూడరు. పాపం! దీనత్వం చాలాగొప్పది. ఎందుకెల్లనంటే ఆ దీనత్వం వల్ల నరుడు దేవత్వాన్ని పొందుతాడు. ఆ దీనుని ముఖం వంక ఎవ్వరూ చూడరు అనేదానికి 'పాపం!' అని నిట్టూర్చి దీనత్వం యొక్క గొప్పతనాన్ని చెప్పడం కబీరుదాసు కవితాపాటవానికి నిదర్శనం.

పై విధంగా సానుభూతిని ప్రకటించడమే కాదు, ఆ పేదవారికి సహచర్యంగా ఉంటానన్నాడు కబీరు.

'దీన్ గరీబీ బందగీ సాధన్ సోం
అధీన్ ।
తాకే సంగ్ మై యోం రహూః జ్యోం
పానీ సంగ్ మీన్ ॥'

పేదవాని పేదరికం, నమ్రత, సాధనాధీనాలు. ఇలసాహచర్యంలో మనం ఉన్నట్లే, ఆ పేదవాని సాహచర్యంలో నేనూ ఉంటాను. నీటిని విడిచిపెట్టి చేప మనజాతడు. అలాగే పేదవాణ్ణి, పేదరికాన్ని విడిచిపెట్టి మనలేను. అంటే పేదరికం, నమ్రత ఎన్నడూ విడిచిపెట్టవద్దని కబీరు ఉపదేశం.

అలా అనడం ఆయనకే తగింది. ఎందుకంటే తన కుటుంబ పోషణకు, సాధు సుజ్ఞనుల సమారాధనకు సరిపడే ధనమే ఆశించిన సంకల్పవీరు పరుడు కబీరు. అంత కంటే ఎక్కువ సంపద గలిగితే భగవంతుణ్ణి మరిచిపోతానేమో అని జాగ్రత్త పడిన మహాజ్ఞాని కబీరు

ఇద్దరూ పరనింద మహా పాపం అన్నారు.

'నింద్ ఏకహు మతి మిలై
పాపీ మిలై హజార్ ॥
ఇక్ నింద్ కే నీన్ పర్
కోటి పాప్ కా భార్ ॥'

వేలకొలది పాపుల్ని నీవు కలిసి నా ఫరవాలేదుగాని, పరుల్ని నిందించేవాణ్ణి ఒక్కణ్ణి కూడా కలుసుకోకు. ఎందుకంటే ఆ నిందకుని తలమీద కోటి పాపాల భారం ఉంటుంది.

'పరుడుః దిట్టినింత పాపకర్మంబట్టు
విడువడెన్నిటికి విశ్వమందు
వరుల పరుడు గాఁడు పరమాత్మ
యోగయా! విశ్వదాభిరామ వినురవేను!'

పరదూషణ మహాపాతకం. అది పట్టి కుడుపుతుంది. 'పరుడు పరుడు కాదు పరమాత్మ స్వరూపమే' అని చెప్పి ఆత్మ పరమాత్మ ఒక్కటే అనే అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నాడు. అరకాశం చిక్కినప్పుడల్లా ఈ అద్వైతవాదాన్ని ప్రకటించి జనుల మనస్సుల్లో నాటడానికి పదేపదే ప్రయత్నించాడు కేమన్న.

పరుల్ని దూషించే వారికి నరకం ప్రాప్తిస్తుందని ఇద్దరూ ఒక్కచోటచేరి కూడబలుక్కుని చెప్పినట్టుగా చెప్పారు చూడండి.

'దో కో నిందై సాఫ్ కూఁ
సంకట్ అవై సోయ్ ।
నరక్ మాహఁ జామేఁ చురై
మొక్తి న కబహుహోయ్ ॥'

స్వయా సాధుజనుల్ని నిందించే వారికి సంకటాకే సప్రాప్తిస్తాయి. అలాంటి వారు కార్యతంగా నరకంలోనే ప్రవ్రేలిపోతారు. వారికి మోక్షం ఎన్నడూ రాదు. 'దోషరాశి బట్టి దోషంబు తెలియక దూషణచేయ నేయు దుష్టజనులు నరక కూపమందు నాటి యుండెదరయ విశ్వదాభిరామ వినురవేను!

తాము దోషాలుచేస్తూ, తమ దోషాల్ని తెలుసుకోకుండా పరుల్ని దూషించే పాపాత్ములు నరక కూపంలో నాటుకుని కార్యతంగా ఉండిపోతారు. 'నాటి'

అనేవదాన్ని ప్రయోగించి నరక కూపంలో నిగంగా ఉండిపోతారనీ కబీరుదాసు చెప్పినట్లు మోక్షప్రసక్తి తీసుకురాకుండా పరిశేషస్వాయాన్ని పాటించికో మన్నాడు కేమన్న.

'తప్పులెన్నవారు తండ్రిపతండంబు
లుర్విజనుల కెల్ల నుండు తప్పు
తప్పులెన్నవారు తమ తప్పు లెఱుగరు
విశ్వదాభిరామ వినురవేను!'

ఇతరుల తప్పులు ఎత్తిచూపేవారు కోకోల్లలు. తప్పులు చేయటం మానవ స్వభావం. ఇతరుల తప్పులన్నేవారు తమ తప్పులు తెలుసుకోలేరు.

తమకు గలుగు తప్పు లట్లుండగా నారల నేరమొచ్చు నోగవుడును చక్కిలంబు చూచి జంతికేరిన యట్లు విశ్వదాభిరామ వినురవేను.'

తక్కువ 'వాడెప్పుడూ తప్పులే పెడు కుతూ ఉంటాడు. తన కంటితోని దూలాన్ని కానలేదుకాని, ఎదుటివాని కంటితోని నలుసును ఎత్తిచూపుతూ ఉంటాడు దుష్టుడు.

'దోష్ పరాయా దేఖికరి
చలే హసంత్ హసంత్ ।
అపనే యాద్ న ఆవయ్యాఁ
జాకే ఆది న అంత ॥

జనులు పరులకోపాల్ని చూచి పరిహరిస్తారు. అద్యంతాలు లేని అపరిమితమైన తమ దోషాలు గుర్తుపరావు. తమ దోషాల్ని తాము గమనించగలిగినప్పుడూ ఇతరుల దోషాలు కనబడవు.

పరనింద ప్రమాద భూయిష్టం అంటున్నారు ఇద్దరూ.

1. 'సాయీః ఇతనా దశయో జామేః
కుటుంబ్ సమాయ్ ।
మైః భీ భూఖా న రహూః సాధు న
భూఖా జాయ్ ॥'

‘తినకా కబహు న నింగియె
జో పాపన్ తర్ హాయ్
క బహూ ఉడి ఆంఖన్ పరై
పీర్ ఘనీరీహాయ్॥’

నీ పాదాల క్రిందపడ్డ గడ్డిపరకను
కూడా నీవు నిందించకు. ఎప్పుడైతే నా అది
ఎగిరి నీ కళ్ళల్లో పడితే నీకు బాధకలిగే
ప్రమాదం ఉంది. అందుచేత ఎంతటి
అల్పజ్ఞుడైనా నీవు నిందించకు.

‘చంద్రునంతవాడు కాపంబుచేతను
కళహస్తీన మండ గలిగ గదర
పుడమి జనులకెల్ల బుద్ధులట్లుండురా!
విశ్వదాభిరామ విసురవేమ!’

చంద్రుడంతటివాడు పరనిందచేయ
టం వల్ల కాపానికి గురై కళావిహీను
డయ్యాడు. ఇక భూలోకవాసుల సంగతి
చెప్పాలా? ‘పుడమి జనులకెల్ల బుద్ధు
లట్లుండురా!’ అని అర్థాంతరస్యాసాన్ని
ప్రయోగించి మానవుల పరనిందా స్వభా
వాన్ని తేటతెల్లం చేశాడు.

మగవాడనే మిడత ఆడది అనే అగ్ని
లో పడి మాడి మసై పోతున్నాడు.
విషయవాంఛలనే తుణికమైన మెఱపు
లకు ఆకడది, కోటిప్రథలతో ప్రకాశించే
కాశ్యపమైన పరబ్రహ్మ స్వరూపాన్ని
పొందలేక పోతున్నాడు. అని వీ.ద్వరి
భావన.

‘దీప్తి గుండర్ దేఖై జరి జరి మరై
వరంగ్.
బడి లహర్ జో విషయకే జరల్ న
మోడై అంగ్॥’

దీపసౌందర్యానికి ఆకర్షింపబడి మిశుర
మాడి మసైపోతుంది. మంట మండి తన
కరీరాన్ని ప్రక్కకు మరలించలేనంత
గాఢమైన విషయ వాంఛలో మునిగి
పోతుంది. అలాగే స్త్రీ వ్యామోహంలో

అంధుడై వాడు తన నాశనాన్ని తానే
కొని తెచ్చుకుంటాడు.

‘కూటికి నెడకాసి కూర్చున్న మనుజుడు-
వెలదుల గనుగొన్న వెలలజిక్కు
చెరిగి యిన్ని బాచు శతభంబు చాడ్చున-
విశ్వదాభిరామ విసురవేమ!’

కూటికి గతిలేని వానికై నా అగ్నిని
చూచే మిడతకువలె నాని చూస్తే
నోరూరుతుంది. కూటికి గతిలేని వాడైనా
విషయవాంఛలకు ఉవ్వెప్పురుతా డన్న
ప్పుడు ఇక కలవాని సంగతి చెప్పాలా?
అని ధ్వని. ‘ఆడుదాని బాడ నర్థంబు
బాడగ- బ్రహ్మకై న నెత్తు రిమ్మలెగులు’
అన్నాడు.

‘కామిణి కాలి నాగిణి తీన్ములోక
మంఝారి.
రామ్ సుకేహీ ఊబరే విషయా
భాద్యేర్ఘారి॥

ముల్లోకాల్లోనూ కామిని కాల నాగిని
లాగ విషపూరితమైంది. విషయ కాసనా
సత్తులైన జీవాల్ని కాటు వేసింది. కేవలం
పారిధక్తి పరామణులు మాత్రమే ఆ
సారీ ప్రభావం నుంచి తప్పించుకోగలి
గారు.

‘కోడై త్రాచు పెట్టై కోమలి తలపోయ-
పెట్టైలోన సామ్మ పెట్టై వేసి
పెరికి తియ్యగ పోతె పెద్దత్రాచయిరేచె-
విశ్వదాభిరామ విసురవేమ!’

ఆడుది కోడైత్రాచు పెట్టైలాంటిది.
పెట్టైలో నగలుపెట్టి తిరిగి తియ్యటానికి
ప్రయత్నిస్తే పెద్దత్రాచుపామై రేచింది.
అంటే విషయ వాంఛలలో పడిన మాన
వుడు వాటిని తప్పించుకొని బయట పడ
లేడు. అని వేమన్న భావం.

వికటనారి యొక్క కాటుకు గురైన
కానికి గుండెకోలే మిగుల్తుంది. అని
కవీరు అంటున్నాడు.

‘సాంవ వీధి కో మంక్ర హై మాహుత్,
ఝూరే బాత్.
వికటనారి పాలే పరీ కాటి కరేబా భాత్॥’

సాము, తేలు, ఇత్యాది విషజంతువుల
విషానికి విరుగుకుప్ప, మంక్ర తంత్రాడులు
ఉన్నాయి. కాని, వికట స్వభావం గల
స్త్రీ సాహచర్యం పొందినవాడు ఆమెను
అదిపు చేయలేడు సరిగదా దుర్భరమైన
గుండెకోతకు గురౌతాడు. ఆత్మంత
దుఃఖాన్ని అనుభవిస్తాడు.

వేమన, కవీరులు - రహస్యవాదం:-
వేమన కవీరుల కవిత్వంలో రహస్య
వాదం ఉన్నదా లేదా? అనే విషయా
నికి ముందు రహస్య వాదం అంటే
ఏమిటో తెలుసుకుందాం.

ఆచార్య మున్నీ రామ్జీ శర్మగారు రహ
స్యవాదాన్ని ఇలా నిర్వచించారు -
‘సాహిత్యక ధారణలు, మాన్యతలను అను
సరించి అవ్యక్తము, సర్వవ్యాపకము
అయిన పరబ్రహ్మ స్వరూపం తోపరిచ
యం పొందడానికి సాధనచేసే, మనః
ప్రవృత్తియొక్క ప్రకాశమే రహస్య
వాదం. ఈ ప్రవృత్తి మనస్సంబంధమైన
గుణం. ఈ గుణం కావ్యాల్లోనే ప్రకటింప
బడుతుంది. ఈ సాధన ఏ భావ సాధనా
సోపానాల్లో అగ్రేసర భాసమానం అవు
తుందో, అది ఒక ఉచ్చకోటికి చెందిన
మానసికస్థితి అవుతుంది. ఈ స్థితి సాధా
రణ జనులకు రహస్యమే అవుతుంది. 1

ఈ రహస్య వాదాన్నే ‘మర్మకవిత్వం’
అని కూడా అనటంకద్దు సామాన్యజనానీ
కానికి ఇది సులభగ్రాహ్యంకాదు.....

1. కవీర్ బైత్ జాయనీ కామూల్యాం
కన్’ పురుషోత్తమ చంద్రవాజపేయీ,
పుట. 85

(స కే వ మ)

నన్నయభట్టారకుని భారత సూక్తిరత్నములు

అమవసు వియమాన్వితులై
యనూన దక్షిణలఁ గ్రతు
సహస్రంబులు సే

సేవ వారికంటె నక్రో
ధనుఁడ కరం బధితుఁ డంద్రు
తత్త్వవిధిజ్ఞుఁ.
ఆది 8-146

సాటిలేని నియమములు పూని గొప్ప
తక్షిణ లాసఁగి నెఱకొలది యజ్ఞములు
చేసినవారికంటె శ్రోధము లేనివాఁడే
భూనుఁ డని తత్త్వవేత్తలు పలుకుదురు.

అలిగిన నలుగక యెగులు
పలికిన మఱి వినవియట్లు
ప్రతిపదనంబుల్
వరుకక బిష్టము వడి యెడఁ
దలఁపక యున్నతఁడ చూచె
ధర్మజ్ఞఁ డిలన్.
ఆది 8-147

ఇతరులు తనపైఁ గోపించినను విరిగి
కారిపైఁ గోపింపక, ఇతరులు తన్ను నిం
దిచినను నామౌటలు విననియట్లు బదులు
పలుకక, ఇతరులవలన నవమానము నొం
దియు మనసున దానిని స్మరింపక యుండు
వాఁడే ప్రపంచమున ధర్మజ్ఞఁ డనఁ
బడును.

తనయుండు తల్లిదండ్రులు
వనిలినవని నేయఁడేని వలు
కెడలోఁ జే

కొవఁడేని వాఁడు తనయుం
డవఁబడునే పితృభవమున
కరుం డగునే.
ఆది 8-199

తలిదండ్రులు చెప్పినపని చేయనివాఁ
డును, వారి మౌట మృడయ పూర్వక
ముగా స్వీకరింపనివాఁడును వగు
వయోరుండు వయోరుఁ డనఁబడఁడు.
వాఁడు పితృధనమును పొందుట కర్హుఁడు
గాఁడు.

సంకలనం :

శ్రీ॥ శే॥ విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

ఎఱుక గలవారి చరితలు
గణించు సజ్జనులగోష్ఠిఁ
గదలక ధర్మం
బెఱుఁగుచు నెఱిఁగిన దానిని
మఱవ కమస్మించువని నమంజవ
బుద్ధిన్.
ఆది 8-208

విశేషము గలవారి నడవడికలను శేర్పు
కొనవలయును. తమచు క్షణములలో సం
భాషణ జరపుచు ధర్మము గ్రహింపవల

యును గ్రహించిన ధర్మమును సద్బుద్ధితో
ఆచరింప వలయును.

ఇచ్చువది ధవము పాత్రున
కచ్చుగ నొడు వేడకుండునది
యభిముఖులై
వచ్చిన యాకాఠుల వృథ
పుచ్చక చేయునది సర్వభూతప్రిత్తిన్.
ఆది 8-204

పాత్రత గలవానికిఁ డగు విధమున
ధన మియవలయును. ఇతరుల నేమియు
నిమ్ముని యడుగరాదు. ఎదురుగా నాకతో
వచ్చిన యాచకుల కోరిక వ్యర్థపుచ్చ
రాదు. సర్వప్రాణులకుఁ బ్రీతి కలిగింప
వలయును.

మనమునకుఁ బ్రియంబును పిత
మును దధ్యమును నమోహము
మదురం
బును పరిమితమును వగు వలు
కొవరఁగఁ బలుకువది ధర్మ
యితముగ నగుల్.
ఆది 8-205

సభలయందు మాటాడునపుడు మన
సున కింపెనదియు. మేలు మార్చునదియు,
సత్యమైనదియు, వ్యర్థము గానిదియు,
మధురమైనదియునగు మాట చక్కఁగా
ధర్మయుక్తముగాఁ బలుకవలయును.

—...—

B. V. & Co.

రాజమండ్రి.

FIVE PANDITS

X Class Telugu Golden Notes

X Class Hindi Golden Notes

X Class Telugu **Question Bank**

X Class Hindi Test Papers

I Year Intermediate Telugu Full Notes

II Year Intermediate Telugu Full Notes

II Year Inter Dharma Vijayam Notes

I Year Degree Telugu Full Notes with Text

II Year Degree Telugu Full Notes

II Year Degree Vara Vikrayam Notes

చదవండి!

అత్యధిక మార్కులతో విజయం పొందండి.

అనుకరణములకు మోసపోకండి.
